

Een zee aan mogelijkheden?

Het ruimtelijk beleid op de Noordzee vergeleken tussen drie landen.

Douwe Visser

Een zee aan mogelijkheden?

Het ruimtelijk beleid op de Noordzee vergeleken tussen drie landen.

Leeuwarden, 22 februari 2011

Opdrachtgever:
Maarten Huisman
Begeleider:
François Perreau
Stagiair:
Douwe Visser

**Centre for
Marine Policy**

Raad voor Verkeer en Waterstaat

VROMraad

Hogeschool

**VAN HALL
LARENSTEIN**

ONDERDEEL VAN WAGeningen UR

Voorwoord

Als student van het Van Hall Larenstein waar ik de opleiding kust en zee management volg ben ik in augustus 2010 gestart met een opdracht voor de Raad voor Leefomgeving en Infrastructuur. Het onderwerp van de opdracht is ruimtelijk beleid op de Noordzee. De Nederlandse benadering van beleidsvoering op de Noordzee wordt hierin vergeleken met de benadering van België en het Verenigd Koninkrijk. Een dankwoord wil ik uitbrengen aan mijn begeleiders, die mij geholpen hebben om het product te maken zoals het nu voor u ligt. Vanuit de opleiding kust en zee management heeft François Perreau mij geholpen met het structureren van het rapport. Vanuit het Centre for Marine Policy (CMP) heeft David Goldsborough mij geholpen met het inhoudelijke deel. Tevens heeft het CMP mij in Leeuwarden van een werkplek voorzien. Ook wil ik Nicole van Buren, Maarten Huisman en Bart Swanenvleugel bedanken voor de tijd die zij vrij gemaakt hebben om mij te ondersteunen bij het schrijfproces.

Datum

Handtekening

Inhoud

1. Inleiding.....	9
2. Europa	12
3. Nederland	15
3.1.1 De Nederlandse Rijksoverheid	15
3.1.2. Infrastructuur en Milieu (I&M).....	15
3.1.3. Het Ministerie van Economische Zaken Landbouw en Innovatie (EL&I)	15
3.2. Noordzee beleid in Nederland	16
3.2.1. Tot stand brengen beleid voor de Noordzee	16
3.2.2. Ruimtelijke indeling.....	17
3.3.Vijf functies op de Noordzee	18
3.3.1. Offshore mijnbouw	18
3.3.2. Offshore windenergie	19
3.3.3. Zand - en grindwinning.....	20
3.3.4. Visserij	21
3.3.5. Beschermd gebied	22
3.4.1 Samenvatting.....	23
4. België.....	24
4.1.1. Belgische Federale Overheid	24
4.1.2. De Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O. , Middenstand, Energie	24
4.1.3 Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu.	25
4.2.1. Het Vlaams Gewest	25
4.2.2. Vlaamse Ministerie van Landbouw en Visserij.....	26
4.2.3. Vlaamse Ministerie van Mobiliteit en Openbare werken	26
4.3. Noordzee beleid in België	27
4.3.1. Tot stand brengen van de beleidsnota	27
4.3.2. Beleidsnota Noordzee	27
4.3.3. Ruimtelijke indeling.....	28
4.4. Vijf functies op de Noordzee	30
4.4.1. Offshore mijnbouw	30
4.4.2. Offshore windenergie	30
4.4.3. Zand- en grindwinning.....	30
4.4.4. Visserij	33
4.4.5. Beschermd gebied	33
4.5.1 Samenvatting.....	35
5. Het Verenigd Koninkrijk (specifiek de Engelse regio).....	36
5.1.1. De Overheid van het Verenigd Koninkrijk	36
5.1.2. Department for Environment Food and Rural Affairs (DEFRA).....	36
5.1.3. Department of Energy and Climate Change (DECC)	37
5.2. Noordzee beleid in Verenigd Koninkrijk.....	38
5.2.1. Tot stand brengen van de beleidsnota	38
5.2.2. The Marine Policy Statement (beleidsnota)	39
5.2.3. Ruimtelijke indeling.....	39
5.3. Vijf functies op de Noordzee	41
5.3.1. Offshore mijnbouw	41
5.3.2. Offshore windenergie	42

5.3.3. Zand - en grindwinning.....	43
5.3.4. Visserij	44
5.3.5. Beschermde gebieden.....	45
5.4.1 Samenvatting.....	46
6.1. Vergelijking van de drie landen	48
7.1. Conclusies en aanbevelingen	52
Bibliografie	55
Afkortingen	61

1. Inleiding

Aanleiding

Vanaf het strand naar de Noordzee kijkend ziet men her en der een vissersbootje, mogelijk een voor anker liggend schip en in de verte een boorplatform of een groepje windmolens. Op sommige dagen ziet men net voor de kust een zandzuiger die een mengsel van water en zand op het strand pompt om de zandige kustlijn van Nederland op zijn plaats te houden. Zo op het eerste gezicht lijkt de Noordzee vrij leeg. Elke gebruiker zou ruimte genoeg moeten hebben om zijn functie uit te voeren. Maar schijn bedriegt; de druk op ruimte wordt groter naar gelang er meer ruimte gereserveerd wordt voor windmolenparken, dan wel natuurbeschermingsgebieden. Tussen de geheel of gedeeltelijk gesloten gebieden bevinden zich de olie- en gasboorplatformen, wat eigenlijk maar speldenprikjes lijken op zee. Hieromheen geldt niettemin een veiligheidszone van 500 meter. Het wordt meer en meer een gepuzzel als men zich naast de zojuist genoemde functies ook nog de andere gebruikers op de Noordzee voorstelt. Net zoals puzzels verschillende moeilijkheidsgraden kennen, wordt het ook moeilijker om voor de Noordzee gebruiksfuncties in te passen naargelang er meer stukjes bij komen.

De Noordzee wordt intensief gebruikt, zeven zeer verstedelijkte landen maken hier gebruik van de natuurlijke bronnen en ruimte. De zee heeft geen afgebakende grenzen en kent geen vaste vorm. Regelgeving wordt hier in hoge mate op internationaal niveau bepaald om er voor te zorgen dat landen elkaar niet benadelen omtrent het gebruik van de zee. De invoering van richtlijnen moet er toe leiden dat nationaal marien beleid op een coherente manier wordt vormgegeven. Richtlijnen opgesteld door de Europese Unie (EU), de Internationale Maritieme Organisatie (IMO) en andere internationale organisaties bieden het invoeringskader. Het visserijbeleid wordt zelfs voor het grootste deel geregeld vanuit Brussel onder het Gemeenschappelijk Visserij Beleid (GVB).

De Nederlandse Rijksoverheid houdt in zijn Nota Ruimte een globale indeling van bestemmingen aan. Dit geldt zoal voor zandwinning en offshore windenergie parken. Natuurgebieden, scheepvaartroutes en defensiegebieden worden echter concreet aangewezen omdat dit vanuit Europa wordt opgelegd. Gebruikers kunnen binnen de ruim aangewezen zones hun eigen initiatieven ontwikkelen zolang deze voldoen aan de eisen die door de Rijksoverheid zijn opgesteld. Volgens de Rijksoverheid passen de puzzelstukjes prima, grote ruimtelijke opgaven zouden niet nodig zijn. Om hierover te oordelen zijn in dit onderzoeksrapport verschillende benaderingen onder de loep genomen.

Vraag

De Raad voor het Landelijk Gebied, de Raad voor Verkeer en Waterstaat en de VROM-raad zijn in 2010 gestart met een gezamenlijk advies dat gericht is aan de minister van Infrastructuur en Milieu. In dit advies proberen zij handvaten te bieden voor het opzetten van een consistent beleidsmatig kader voor de Noordzee. In dit rapport wordt gekeken naar hoe één en ander wordt geregeld op het Nederlandse deel van de Noordzee wanneer het gaat om ruimtelijke afwegingen, bestuursvormen en planvorming. Om hierover te oordelen is in dit onderzoeksrapport een vergelijking gelegd met België en het Verenigd Koninkrijk, specifiek de Engelse regio.

België is in dit onderzoek meegenomen omdat zij door het *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization* (UNESCO) geprezen worden om hun marien ruimtelijk beleidsvoering. Het Verenigd Koninkrijk is met de komst van *The Marine Act* bezig met een enorme inhaalslag wat betreft het ruimtelijk beleid op zee. Hier valt op dat de daadkracht erg groot is, wat staat geschreven wordt uitgevoerd. Dit gebeurt in samenwerking met de doelgroepen die met het beleid te maken krijgen. Het uiteindelijke doel van dit vergelijkend onderzoek is om te kijken of Nederland nog wat van België en het VK kan leren.

De hoofdvraag die bij dit vergelijkend onderzoek is geformuleerd luidt als volgt: *Hoe staat de manier waarop Nederlandse ruimtelijke beleid op de Noordzee vorm krijgt in relatie tot de benadering van België en het Verenigd Koninkrijk?*

Aanpak

Om de landen te vergelijken is er een vaste paragraafindeling aangehouden. Het marien beleid in Nederland wordt hierin vergeleken met het marien beleid van België en het VK (specifiek de Engelse regio). Per land is een inventarisatie gemaakt van de invulling van het beleid. Deze informatie is verkregen door middel van een literatuurstudie en door de samenwerking met diverse partijen. Aan het eind van ieder hoofdstuk wordt voor vijf gebruiksfuncties op de Noordzee uitgezocht wie;

- het beleid opstelt en uitvoert
- de vergunningaanvragen behandelt
- de verantwoordelijke ministeries of Departementen zijn
- welke ruimtelijke indeling en sturingsinstrumenten worden gebruikt

Er zijn veel gebruikers en functies op de Noordzee. Om het één en ander behapbaar te houden is een selectie gemaakt uit vijf functies die op de Noordzee worden uitgevoerd;

- offshore mijnbouw
- offshore windenergie
- zand- en grindwinning
- visserij
- beschermde gebieden

Leeswijzer

Dit adviesrapport is geschreven voor de raadsleden van het RLI. Het rapport is echter van voldoende achtergrond informatie voorzien zodat het ook kan worden gelezen door personen die niet in het proces zijn betrokken maar wel geïnteresseerd zijn in mariene beleidsvoering.

In het eerste deel (hoofdstuk 2) wordt het Europese beleid toegelicht. Het GVB wordt naast de marien beleidsvormen die onder het Geïntegreerde Maritiem Beleid (GMB) vallen uitgevoerd. De Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRMS) en de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn twee voorbeelden van mariene beleidsvormen die onder het GMB vallen.

In het tweede deel (hoofdstuk 3,4 en 5) zijn de resultaten van de literatuurstudie uitgewerkt. In hoofdstuk drie komt Nederland aan bod, hoofdstuk vier betreft België en hoofdstuk vijf het Verenigd Koninkrijk, specifiek de Engelse regio. Aan het eind van ieder hoofdstuk wordt een korte samenvatting gegeven.

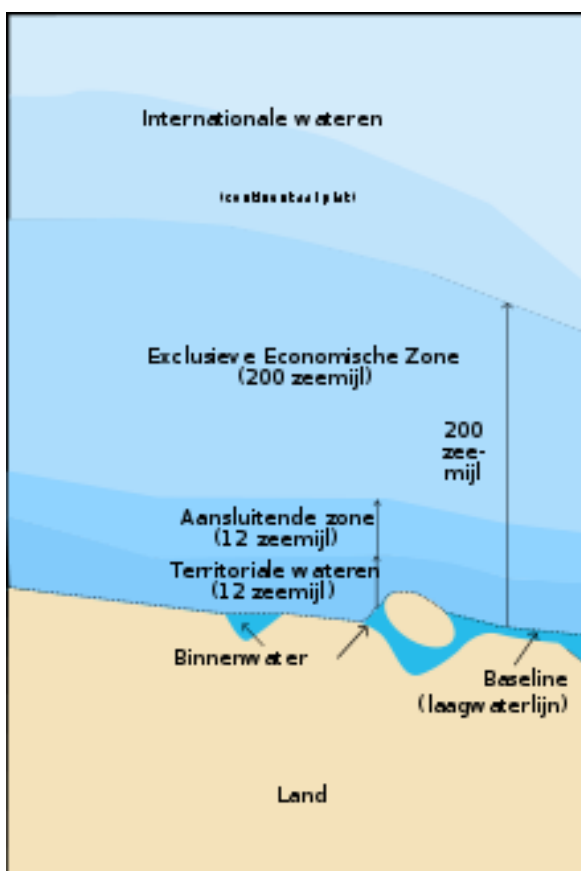
Tenslotte bevat het laatste deel (hoofdstuk 6 en 7) de vergelijking, conclusies en aanbevelingen. In de vergelijking wordt de relatie gelegd tussen Nederland en de andere twee landen en wordt binnen het kader “organisatie” specifiek gekeken naar het tot stand brengen van marien beleid, de bestuursstructuur en het juridisch kader.

De beleidsmatige aspecten zijn opgedeeld in zonering, natuur en beperkingenregime. Hieruit zal blijken of Nederland nog wat kan leren van België of het VK betreffende beleidsmatige en organisatorische aspecten.

2. Europa

Geïntegreerd Marien Beleid (GMB)

In 1982 is de *United Nations Convention on the Law of the Sea* (UNCLOS) tot stand gebracht. Hoewel veel van UNCLOS een vereniging was van het internationale gewoonterecht van die tijd, introduceerde het verdrag veel nieuwe regels die kuststaten meer bevoegdheid gaven over de oceanen. De beheerder kreeg, binnen de Exclusieve Economische Zone (EEZ) (figuur 1), exploitatie rechten. Daarenboven verplichte het verdrag de kuststaten beleid te ontwikkelen ter bescherming van het mariene milieu. Vanuit het perspectief van de EU diende UNCLOS als een hulpmiddel om voor de EU-lidstaten met meer grensoverschrijdend marien beleid te komen. De ontwikkeling richting een internationale overeenstemming voor geïntegreerd oceaan beheer was de basis waarop de EU zijn mandaat op Europese zeeën wist te vergroten, en heeft uiteindelijk geleid tot de adoptie van het GMB. De EU startte de uitvoering van het GMB, met de visie om alle Europese zeeën op een gezamenlijke manier te beheren.

Figuur 1: De EEZ (http://nl.winelib.com/wiki/Territoriale_wateren)

Het in juni 2006 verschenen Groenboek Europees Maritiem Beleid gaf de eerste opzet richting het GMB. Lidstaten en belangengroepen kregen de taak om standpunten hierover in te dienen. Alle standpunten ten aanzien van het te voeren maritieme beleid (ook wel marien beleid genoemd) zijn geïnventariseerd en vormden de basis voor het vast te leggen beleid op Europese schaal.

Het blauwboek vormt de grondslag voor bestuurskaders en de te gebruiken sector overschrijdende instrumenten die op nationaal niveau toegepast dienen te worden. Europese richtlijnen zorgen ervoor dat er substantiële vooruitgang wordt geboekt bij het integreren van maritiem beleid en het delen van informatie. Er zijn al een aantal lidstaten die met lange termijn strategieën zijn gekomen voor de mariene sectoren en kust regio's.

Onder het GMB omvat verschillende richtlijnen waarmee de mariene hulpbronnen beschermd worden. De Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRMS) en de Vogel-en Habitatrichtlijn zijn hier twee voorbeelden van. Het GVB wordt uitgevoerd naast de marien beleidsvormen die onder het GMB vallen.

De Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KMS)

De zee draagt in hoge mate bij aan de economische welvaart, kwaliteit van leven en het welzijn van de Europese burgers. Om er voor te zorgen dat toekomstige generaties ook van deze aspecten kunnen profiteren, heeft Europa gekozen voor een strategie waarin de kwaliteit van de zee wordt gewaarborgd. De kaders voor deze nieuwe regels, betreffende het mariene milieu, staan uitgewerkt in de KRMS. EU-lidstaten die zich in dezelfde mariene regio bevinden worden hierin verplicht om samen te werken aan de kwaliteit van het mariene milieu. In de kaderrichtlijn staat dat de EU-lidstaten en gebruikers tot 2015 hebben om een strategie voor hun mariene regio te ontwikkelen. In 2020 moet hier uiteindelijk een goede milieutoestand bereikt zijn (Europese Commissie.,2009)

Natura-2000

Met de totstandbrenging van Habitat-en Vogelrichtlijn gebieden probeert men de habitat en diersoorten te behouden en te laten herstellen. Uiteindelijk moeten deze gebieden samen één ecologisch netwerk van beschermde gebieden vormen, beter bekend als Natura-2000. Natura-2000 is in 1992 tot stand gebracht. Het bestaat uit speciale beschermingszones die op basis van de habitatrichtlijn door de lidstaten worden aangewezen. Het omvat tevens speciale beschermingszones die uit hoofde van de vogelrichtlijn zijn ingesteld.

De Vogelrichtlijn is in 1979 aangenomen. Hierin staan richtlijnen opgenomen om de bescherming en management van vogelgebieden te reguleren. De lidstaten moeten hiervoor onder andere zones en biotopen creëren waarin vogels worden beschermd. De habitatrichtlijn is in 1992 aangenomen. Hierin streeft men naar het behoud van biodiversiteit door de natuurlijke leefomgevingen, flora en fauna te beschermen.

Onder Natura-2000 wordt een netwerk gerealiseerd voor speciale gebieden die in stand moeten worden gehouden. Deze gebieden herbergen natuurlijke habitattypes die onder de habitatrichtlijn zijn opgenomen. De gebieden worden in drie verschillende stadia aangewezen. Eerst moeten de lidstaten een lijst opstellen met mogelijk te beschermen gebieden.

Daarna wordt op basis van deze nationale lijst, in samenspraak met de lidstaat, door de Europese Commissie (EC) een lijst opgesteld van gebieden die van communautair belang zijn voor elk van de negen biogeografische regio's van de EU¹. Als laatste moet de lidstaat binnen een termijn van zes jaar het gebied van communautair belang aanwijzen als speciale beschermingszone (www.marbef.org).

Wanneer een gebied eenmaal beschermd wordt volgens Europese maatstaven moeten lidstaten geschikte maatregelen nemen om de habitat en diersoorten te beschermen. Schadelijke activiteiten op dier en de omgeving moeten hiermee worden voorkomen. Voor een nieuwe activiteit, welke het Natura-2000 gebied mogelijk negatief beïnvloed, moet een geschikte beoordeling gemaakt worden om negatieve effecten vast te stellen. De bevoegde autoriteit mag alleen activiteiten toelaten wanneer uit de beoordeling is gebleken dat er geen nadelige gevolgen zijn. Compenserende maatregelen moeten worden genomen wanneer zich wel nadelige gevolgen voordoen. Dit geldt alleen wanneer er echt geen andere oplossingen zijn (ec.europa.eu).

Gemeenschappelijk Visserij Beleid (GVB)

De zeevisserij in Europa wordt geregeld in het GVB. Dit beleid kan opgedeeld worden in vier beleidsdomeinen, namelijk; instandhoudingdoelen, structuurbeleid, markt en internationaal beleid. Voor de instandhoudingdoelen zijn er reeds drie verschillende soorten visserijregels inwerking getreden;

- Inspanningsbeperkingen beperken de omvang van de uitvarende vissersvloot en het aantal dagen dat er gevestigd mag worden. Inspanningsbeperkingen zijn ingesteld om overbevissing te voorkomen en worden daarom opgenomen in meerjarenplannen om uitgeputte visbestanden te laten herstellen.
- Totale toegestane vangsten (TAC's) zijn vangstbeperkingen voor de belangrijkste commerciële vissoorten. TAC's bepalen hoeveel vis er gevangen mag worden. Zodra het maximum is bereikt, moeten de vissers stoppen met vissen. De verdeling van deze quota's, voor de nationale vissersvloot, wordt door de lidstaat zelf vastgesteld.
- Technische maatregelen bepalen hoe en waar vissers mogen vissen. Zij worden bijvoorbeeld gebruikt om jonge vissen te beschermen, selectievere vangstmethoden te stimuleren of de schade aan het mariene milieu te verminderen. Technische maatregelen zijn bijvoorbeeld:
 - minimummaat bij aanvoer
 - minimumaansluiting van netten
 - gesloten gebieden en visseizoenen
 - grenzen voor bijvangsten (van soorten waarop niet wordt gevestigd)
 - verplicht gebruik van selectievere vistuig (om ongewenste bijvangsten te verminderen)
 - maatregelen om schade aan het mariene milieu te voorkomen

Het GVB heeft er voor gezorgd dat vissers, van alle EU lidstaten toegang hebben tot alle mariene visserijgebieden. Binnen de 12 mijl zone hebben de lidstaten echter het recht om de toelating van visserij activiteiten te reguleren (ec.europa.eu), (Pawson, 2005). Het huidige GVB wordt momenteel herzien.

¹ alpiene gebied, Atlantische zone, Zwarte Zeegebied, boreale regio, continentale regio, Macaronesië, Middellandse-Zeegebied, Pannonische regio en steppengebied

3. Nederland

3.1.1 De Nederlandse Rijksoverheid

Door de nieuwe kabinetsformatie zijn verschillende ministeries samengevoegd. Vier ministeries die een sturende en uitvoerende rol op de Noordzee hadden zijn ondergebracht in twee nieuwe ministeries. Het vroegere ministerie van Verkeer en Waterstaat (V&W) en het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) vormen nu samen het ministerie van Infrastructuur en Milieu (I & M). Het vroegere ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en het ministerie van Economische Zaken (EZ) vormen samen het ministerie van Economische zaken Landbouw en Innovatie (EL & I). Onder het Interdepartementaal orgaan voor de Noordzee (IDON) wordt het beleid voor de Noordzee binnen de Rijksoverheid afgestemd (www.noordzeeloket.nl).

3.1.2. Infrastructuur en Milieu (I&M)

Onder het Ministerie van I&M vallen de beleidsdirecties (Directoraten Generaal (DG)) van het voormalige Ministerie van V&W. Voor het maken van plannen die van toepassing zijn op de Noordzee, is DG-Water verantwoordelijk. DG-water heeft verantwoording over de opstelling en uitvoering van het Integraal Beheerplan Noordzee 2015 (IBN 2015). Naast de DG's zijn er de diensten die de Rijksoverheid adviseren en ondersteunen. In totaal zijn dit er drie, namelijk; de Inspectie van Verkeer en Waterstaat, Rijkswaterstaat (RWS) en het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (KNMI). De regionale Dienst voor de Noordzee, onder RWS, is de verantwoordelijke Dienst voor de uitvoering van het beleid op de Noordzee.

Ook het vroegere Ministerie van VROM is opgegaan in I&M. Onder het VROM werden de nota's voor de ruimtelijke ordening gemaakt. Deze nota's dienen als basis voor wet en regelgeving en maken daar ook deel van uit, namelijk door de invoering van structuurvisies. In de nota's worden de hoofdlijnen van het beleid neergelegd. Dit beleid komt tot stand in samenwerking met andere partijen, zoals gemeenten en provincies, maatschappelijke organisaties en bedrijven.

De Nota Ruimte is het belangrijkste beleidsproduct van het beleidsterrein ruimte. In de nota wordt de toekomstige inrichting van Nederland tot 2020 uiteengezet. Nederland is hierin opgedeeld in verschillende gebieden waarvoor beheerkaders zijn opgesteld. Ook de ruimtelijk beheerkaders voor de Noordzee staan hierin in één paragraaf opgesteld, de Noordzee paragraaf.

3.1.3. Het Ministerie van Economische Zaken Landbouw en Innovatie (EL&I)

Het Ministerie van Economische zaken (EZ) is samengegaan met het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en heet nu het Ministerie van Economische Zaken Landbouw en Innovatie (EL&I). Onder dit ministerie vallen een aantal DG's, waaronder de DG Energie, Telecom en Markten (DGETM). Zij maken de voorwaarden die onder andere ingaan op het ontwikkelen van een duurzame energievoorziening (almanak.Overheid.nl). Onder het DGETM valt de directie Energie en Duurzaamheid die als taak heeft de voorwaarden voor duurzame energie te ontwikkelen en tot stand te brengen (www.Rijksoverheid.nl).

De directie Agroketens en Visserij (AKV) en de programmadirectie Natura-2000 vielen onder de Minister van LNV. Het AKV is verantwoordelijk voor het beleid voor de visserijketen als ook de agrarische keten en richt zich op alle schakels, van de producent tot aan de afnemer (www.Rijksoverheid.nl). De programmadirectie Natura-2000 is verantwoordelijk voor het Europese doel, de ontwikkeling van een samenhangend netwerk van natuurgebieden, van politieke, bestuurlijke en maatschappelijke draagvlak te voorzien (almanak.Overheid.nl).

Het Ministerie wordt bij haar besluitneming ondersteund door onderzoeksinstituten. Het Centrum voor Visserijonderzoek (CVO) en Centrum voor Economische Informatievoorziening (CEI), vervullen Wettelijke Onderzoektaken die onder andere betrekking hebben de visserij. Wettelijke Onderzoeks Taken (WOT), die uitgevoerd worden door het CVO, worden door Wageningen UR uitgevoerd in verschillende programma's. Zij voorzien de Rijksoverheid(specifiek het Ministerie van LNV, nu EL&I) van de benodigde kennis over de ontwikkeling en exploitatie van de visbestanden in zee. Het CEI voorziet ook in WOT wat uitgevoerd wordt in opdracht van de EC en het Ministerie van EL&I. Zij verzamelen gegevens ten behoeve van onderzoek en documentatie. De duurzaamheid van onder andere de vissector wordt hiermee beoordeeld (www.cvo.wur.nl).

3.2. Noordzee beleid in Nederland

3.2.1. Tot stand brengen beleid voor de Noordzee

De beheerkaders voor de Noordzee staan opgenomen in de Nota Ruimte. In de nota wordt de toekomstige inrichting van Nederland tot 2020 uiteengezet. Nederland is hierin opgedeeld in verschillende gebieden waarvoor beheerkaders zijn opgesteld. Ook de ruimtelijk beheerkaders voor de Noordzee staan hierin in één paragraaf opgesteld (de Noordzee Paragraaf). Deze beheerkaders staan verder uitgewerkt in het IBN 2015. Het IBN 2015 is in 2005 uitgebracht en laat zien hoe het integrale beheerplan van het Rijk tot 2015 gestalte krijgt. In het IBN 2015 zijn verschillende wetten van toepassing om het beleid te ondersteunen. Het beheerplan is in samenwerking met de toenmalige Ministeries van LNV, EZ, V&W en VROM tot stand gebracht.

Sinds eind 2009 kent Nederland de Waterwet. In deze wet staan een aantal doelstellingen opgenomen waaronder de bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van het watersystemen. Onder deze wet zijn acht oude waterbeheerwetten samengebracht. Tevens vormde de Waterwet de aanzet tot de opstelling van het Nationaal Waterplan. Hierin staat het Noordzee beleid uitgewerkt (I&M, 2009). Wanneer het Nationaal Waterplan van kracht is wordt het al bestaande IBN 2015 geactualiseerd.

De mogelijkheid tot inspraak zou geboden worden tijdens de tot stand brengen van de Nota Ruimte. Dit is namelijk wettelijk verplicht. De verplichting tot het bieden van inspraakmogelijkheden staat geschreven in de Wet ruimtelijke ordening (Wro) (www.wetruimtelijkeordening.net). Op het eerste concept van de Nota werd deze mogelijkheid ook geboden maar alleen op Rijksniveau. Er werd echter geen grote inspraakronde gehouden waar ook burgers bij betrokken werden. Volgens de toenmalige Minister van VROM was dit niet nodig omdat het een beperkte aanpassing op de bestaande Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening betrof (www.ikcro.nl).

3.2.2. Ruimtelijke indeling

Op de Noordzee kunnen gebruikers, functies binnen ruime zones uitoefenen. Binnen deze zones kunnen de gebruikers plannen aanleveren, waarin de uitvoering van functies staat opgenomen. De vergunningsplichtige activiteiten worden aan een afwegingskader onderworpen. Het door IBN 2015 geïntroduceerde integrale afwegingskader maakt het mogelijk om per gebruiksfunctie een afweging te maken over de toelaatbaarheid. Het afwegingskader is niet van toepassing op activiteiten die in internationaal verband worden geregeld of bij wet niet vergunningsplichtig zijn.

De niet vergunningsplichtige activiteiten die buiten het afwegingskader vallen, zijn:

- de visserij,
- de scheepvaart en recreatie,
- het baggeren van geulen,
- het uitvoeren van kustsuppleties,
- (deels) militair gebruik

Ruimtelijke afwegingen worden gemaakt door locatie gebonden vergunningsplichtige activiteiten te toetsen op de locatiekeuze en een goede ruimtelijke ordening. In totaal zijn er vijf toetsen die doorlopen moeten worden voor een vergunningsplichtige activiteit mag plaatsvinden. In het geval van nieuwe vergunningaanvragen voor bestaande activiteiten geldt het bestaand beleid. De beoordeling van de locatiekeuze en de compensatie maatregelen gelden echter voor alle vergunningsplichtige activiteiten, inclusief nieuwe vergunningaanvragen voor bestaande activiteiten. Het bevoegd gezag beoordeelt of de aangevraagde gebruiksfunctie op de Noordzee wordt toegestaan. In tabel 1 worden de hoofdpunten uit de vijf toetsen genoemd.

Toets	Doel	Bestaande functies	Nieuwe functies
Voorzorg	Voorkomen en beperken van effecten	Op basis van bestaand beleid/regels	Voorzorgtoets uitvoeren
Nut en noodzaak	Weren van ongewenst gebruik.	Verwijzen naar bestaand beleid	Aantonen nut en noodzaak evt. MKBA
Locatiekeuze en efficiënt ruimtegebruik	Zorgvuldig met ruimte omgaan	Voor locatie gebonden functies	Voor locatie gebonden functies
Natuur: mitigatie en compensatie.	Bescherming van natuurwaarden	Bij significante effecten	Bij significante effecten.

Tabel 1 Afwegingskader (de Vrees, 2006)

3.3. Vijf functies op de Noordzee

Deze paragraaf bevat een inventarisatie van wie wat doet en beschrijft het te voeren marien beleid. Voor vijf gebruiksfuncties op de Noordzee is uitgezocht:

- Wie het beleid opstelt en uitvoert en wie de vergunningaanvragen behandelt en een vergunning verleent.
- Wie het verantwoordelijke Ministerie of Departement is en welke ruimtelijke indeling en sturingsinstrumenten zij gebruiken.

3.3.1. Offshore mijnbouw

In totaal zijn er in het Nederlands Continentaal Plat (NCP) 130 olie en gasplatforms in gebruik. In het zuidelijke deel van de Noordzee wordt voornamelijk gas gewonnen. In het midden en noorden van de Noordzee wordt zowel olie- als gas gewonnen. Het winnen van gas heeft sterk bijgedragen aan de welvaart in Nederland. Nederland produceert jaarlijks 45 miljard kubieke meter gas waarvan 25 miljard afkomstig is uit velden van zee. Bij de winst die behaald wordt bij de exploitatie van gas is elk bedrijf verplicht de helft af te staan aan de Rijksoverheid (www.nogepa.nl). Naar verwachting neemt het aantal actieve platforms op de Noordzee af door dat de olie en gas voorraden minder worden. De Rijksoverheid investeert nieuwe technieken om op kleine schaal olie te kunnen winnen (www.waddenzeesites.nl).

Verantwoordelijk Ministerie

Onder de Mijnbouwwet is de Minister van EL&I verantwoordelijk voor de vergunningverlening van het winnen van delfstoffen. De wet is van toepassing op de winning van delfstoffen dieper dan 100 meter beneden de oppervlakte van de zeebodem. Het winnen van delfstoffen die ondieper zitten dan 100 meter vallen onder de ontgrondingenwet (waarvoor een vergunning verleend wordt onder de verantwoording van het Ministerie van I&M).

Maatregelen die genomen worden om de belasting op het milieu te beperken bij het winnen van gas staan in het convenant Olie en Gas. Dit convenant is opgesteld door de Ministeries van I & M en EL & I. In dit convenant wordt de verantwoording voor het milieu, tijdens de uitvoering van opsporing en winactiviteiten, bij de sector gelegd. Tijdens exploratie en exploitatie activiteiten moeten zij rekening houden met de afspraken die zijn gemaakt in het convenant.

Vergunning

In de Mijnbouwwet staan onder andere de regels voor het winnen en opsporen van delfstoffen beschreven. Onder deze wet zijn win- en opsporingsactiviteiten vergunningsplichtig gesteld. Deze wet vermeldt aan welke eisen de vergunning moet voldoen. De Mijnbouwwet beschrijft de regels in hoofdlijnen, in de Mijnbouwregeling en het Mijnbouwbesluit worden deze regels verder uitgewerkt.

In het besluit milieu effect rapportage 1994 (Besluit m.e.r.) is het opsporen en winnen van gas of olie aangewezen als m.e.r.-plichtige activiteit. De m.e.r. is een niet op zich zelf staande procedure maar wordt gekoppeld aan de vergunningsprocedure zoals opgenomen in de Mijnbouwwet.

Ruimtelijke indeling

Rondom olie- en gasplatforms zijn veiligheidszones ingesteld. In een straal van 500 meter rondom deze platforms is het verboden om te varen of te vissen (www.waddenzeesites.nl). Veel platforms in het NCP liggen dicht bij belangrijke scheepvaartroutes. Rondom de scheepvaartroutes zijn echter obstakel vrije zones ingesteld. Hier mogen geen olie en gasplatforms geplaatst worden.

3.3.2. Offshore windenergie

De Rijksoverheid heeft als doel om 20 % van de elektriciteit behoefte op een duurzame manier op te wekken. Het doel moet voor 2020 gehaald worden. Windenergie op zee kan hieraan een grote bijdrage leveren. Voor 2020 moet op zee 6000 mega watt aan duurzame energie gewonnen worden.

Bij publicatie het IBN 2015 waren er nog geen windparken op zee. Er sindsdien zijn er twee windparken op zee gerealiseerd en 12 vergunningen voor windenergie op zee afgegeven (www.Rijksoverheid.nl).

Verantwoordelijk Ministerie

In de Wet beheer Rijkswaterstaatwerken (Wbr) (valt nu onder de Waterwet) verleent de minister van I&M de vergunning voor het plaatsen van offshore windmolenparken. De vergunning verlenende agentschap is Rijkswaterstaat. De Wbr wet is van toepassing op alle waterstaatswerken binnen de territoriale zee en de EEZ. De beleidsregels bevatten de bepalingen die van belang zijn voor het aanvragen van een vergunning voor het bouwen van een windturbinepark binnen de EEZ (RWS, 2006). In de beleidsregel hanteert men het principe "wie het eerst komt, het eerst maalt". Wie het eerst een volledig goedgekeurde vergunningaanvraag en milieueffectrapportage heeft ingediend, krijgt toestemming om te bouwen (www.rijkswaterstaat.nl).

Vergunning

Voor het uitgeven van vergunningen voor offshore windenergie bestond tot 1 april 2008 een uitsluitingsbeleid. De beleidsregels, onder de Wbr, openen bijna de gehele Nederlandse EEZ voor realisatie van offshore windmolenparken. Er mogen echter geen installaties gebouwd worden in gebieden die voor andere functies vrij worden gehouden. Er worden alleen maar vergunningen verleend aan parken kleiner dan 50 km². In 2008 is dit vergunningstelsel door het kabinet beëindigd omdat er een onbeheersbare situatie was ontstaan door de hoeveelheid aanvragen. In 2009 werd over de laatste vergunningaanvragen binnen het huidige stelsel een besluit genomen. In 2010 zijn er twee parken aangewezen na eerst een zorgvuldige integrale ruimtelijke afweging van belangen te hebben uitgevoerd. In 2012 wordt het nieuwe beleid voor windenergie op zee uitgevoerd. Tot die tijd kunnen er geen nieuwe vergunningen aangevraagd worden (www.we-at-sea.org), (www.st-ab.nl).

Ruimtelijke indeling

Het IBN 2015 bevat een zonering waarin zichtbare permanente werken, zoals windmolens binnen de 12 mijl zone, zijn uitgesloten. In het belang van de visserij en recreatieve activiteiten wordt deze zone vrijgehouden van permanente bebouwing. De veiligheidszones rondom kabels en leidingen, scheepvaartroutes en het gebied ten zuiden van de Euromaasgeul inclusief deze geul, zijn ook uitgesloten voor de bouw van windmolens. Verder dienen de zones rondom olie- en gasboorplatforms vrijgehouden te worden van windmolens (www.nwea.nl). Buiten deze zone zijn de initiatiefnemers vrij om een vergunning aan te vragen voor de bouw van een windmolenpark.

Om vooraf inzicht te krijgen waar toekomstige windmolenparken gebouwd kunnen worden, zijn in het Nationaal Waterplan kaarten opgesteld waarin aangegeven wordt welke gebieden hiervoor in aanmerking komen (de zoekgebieden). De windenergiegebieden vormen clusters waarbinnen, vanaf 2011, gefaseerd ruimte wordt geboden voor private initiatieven. Daarbuiten worden geen vergunningen meer afgegeven voor nieuwe windparken (Elings, Inckel, & Sarink, 2009). Het Nationaal Waterplan moet echter nog aangenomen worden.

3.3.3. Zand - en grindwinning

Op het Nederlands Continentaal Plat (NCP) wordt jaarlijks 25 miljoen kubieke meter zand gewonnen. De ene helft dient als ophoogzand, de andere helft wordt gebruikt om de kust te verdedigen. Ophoogzand wordt voornamelijk gebruikt als fundering-of ophoog laag bij de aanleg van wegen of woningen. De kustlijn wordt in stand gehouden door stranden op te hogen met zand, ook wel strandsuppletie genoemd. Het zand wordt sinds enige tijd in meerdere mate net voor de kust gestort, ook wel vooroeversuppletie genoemd. De kustlijn van 1990 wordt hierbij als basis gebruikt. In 1990 is bepaald dat de kustlijn niet verder landinwaarts mag verschrijven (www.noordzeeloket.nl), (www.rws.nl).

Verantwoordelijk Ministerie

Volgens de ontgrondingenwet 1965 is de Minister van I&M verantwoordelijk voor het verlenen van een vergunning voor het winnen van zand of grind (wetten.Overheid.nl). Deze wet is van toepassing op de Noordzee binnen de territoriale wateren en de Economische Exclusieve Zone (EEZ) (www.noordzeeloket.nl). Zolang de werken door derden worden uitgevoerd is Rijkswaterstaat door de Minister van I&M aangewezen als vergunningverlenende instantie. Werken die door RWS zelf worden uitgevoerd worden vergund door de Inspectie van Verkeer en Waterstaat (www.ivw.nl, 2010).

Vergunning

In de ontgrondingen wet staan de regels voor zandwinning opgenomen. De wet bevat een vergunningstelsel voor ontgrondingen. Dit is een belangrijk instrument om zandwinactiviteiten in de Noordzee te sturen. Zandwinning, wat onder deze wet een vergunningsplicht heeft, is volgens het Besluit m.e.r. een m.e.r.-plichtige activiteit.

Het winnen van zand in geulen is een onderhoudsmaatregel en daardoor niet vergunningsplichtig. Kustsuppleties worden uitgevoerd in het kader van de Waterwet en is hiermee een niet vergunningsplichtige activiteit. In 2009 werd er een samenwerkingsovereenkomst gesloten tussen (het voormalige) Ministerie van V&W en enkele natuurorganisaties. De komende jaren zal onderzocht worden hoe men beter in kan spelen op de ecologisch negatieve effecten van zandwinning (Lindeboom, 2009).

Ruimtelijke indeling

Zandwinning vindt plaats in het vergunde gebied voor zandwinning. Deze gebieden bevinden zich voornamelijk tussen de NAP-20 lijn en de 12 mijl zone. De winning vindt plaats in een van de ecologisch armste gebieden van de Noordzee en niet in de rijke kustzone (deze zone heeft men echter niet uit ecologische oogpunt vastgesteld).

De hoofdreden is om het zogenaamde kustfundament niet aan te tasten (Lindeboom,2009). Voor de winning van oppervlaktedelfstoffen uit de Noordzee geldt:

- Winning van ophoogzand in de Noordzee is van nationaal belang.
- Diepe winning van beton- en metselzand en van ophoogzand is in beginsel toegestaan. - Winning van bouwgrondstoffen kan in beginsel plaatsvinden, zeewaarts van de doorgaande NAP –20 meter lijn. Landwaarts van deze lijn mag geen winning plaatsvinden.
- Om de vaargeul op diepte te houden is het toegestaan om, binnen de NAP-20 lijn, zand te winnen in de vaargeulen. In de zoekgebieden worden de potentiële nieuwe gebieden voor zandwinning onderzocht.

3.3.4. Visserij

Sinds de jaren 90 daalt het aantal vissersschepen in de Nederlandse vissersvloot. Uit tellingen die in 2005 zijn gedaan blijkt dat de vloot uit 340 schepen bestaat. Op de Noordzee zijn deze vissers in twee categorieën in te delen namelijk de kustvissers (166 kotters) en de zeevissers (110 kotters). De kotters met een lengte groter dan 24 meter en een motorvermogen groter dan 300 pk mogen de hele zee bevissen behalve de wateren binnen de 12-mijl zone. Lengte en motorvermogen zijn hier in de beperkende factor. Op zee wordt er voornamelijk op de commerciële vissoorten gevist namelijk platvis. De platvis wordt gevangen door de boomkorkotters.

Verantwoordelijk Ministerie

In het reglement Zee- en kustvisserij is de Minister voor EL&I bevoegd voor het stellen van regels voor de visserij. Deze regels bevatten ook beschermende maatregelen, zoals het instellen van gesloten gebieden (wetten.Overheid.nl), (www.noordzeeloket.nl).

De regels die in Nederland van toepassing zijn op de zeevisserij zijn vormgegeven op basis van verplichtingen vanuit Europa. In het GVB zijn deze Europese regels vastgesteld. De Visserijwet vormt de basis voor de uitvoering van de verplichtingen die gelden voor Nederland. Deze verplichtingen zijn afkomstig uit het GVB. De voornaamste doelstelling hierin is een duurzame exploitatie van vis. Hiermee wil men de vis voor de toekomstige visserij veilig stellen (Waal, 2007). De Visserijwet maakt onderscheid tussen drie soorten visserij, namelijk de zee, kust en binnenvisserij.

Het Centrum voor Visserijonderzoek (CVO) voert wettelijke onderzoekstaken uit voor het Ministerie van EL&I die betrekking hebben op de visserij. De belangrijkste onderdelen zijn het onderzoek naar de ontwikkeling en exploitatie van de visbestanden in zee.

Vergunning

Vissers mogen niet zonder toestemming van de Rijksoverheid gaan vissen. Zij moeten hiervoor verschillende vergunningen of ontheffingen aanvragen. Voor de kustvissers gelden weer andere eisen dan de zeevissers. De hoeveelheid vis die gevangen mag worden wordt geregeld binnen de TAC en quota, die vastgelegd staan in het GVB. Het Biesheuvelsysteem zorgt er voor dat in Nederland, vissers elk een stukje van het nationale quotum (contingent) krijgen. Het Biesheuvelstelsel heeft als doel de verantwoordelijkheid over het beheer van de nationale quota tussen Rijksoverheid en visserijsector overeen te stemmen. Eén groep van vissers, die aangesloten zijn bij de Biesheuvelgroep, maken elk jaar een visplan waarin zij aangeven hoe dat jaar invulling wordt gegeven aan de visserijactiviteiten. Het initiatief ligt op deze manier bij de vissers om binnen de quota te blijven vissen (www.pvis.nl).

Ruimtelijke indeling

Onder het vissen op zee wordt verstaan het vissen in zee inclusief het vissen in de visserijzone en in daaraan grenzend zeegebied. De begrenzing van de EEZ komt overeen met de visserijzone zoals gedefinieerd in de 'Machtigingswet instelling visserijzone' uit 1977 en gebruikt in de 'Visserijwet' uit 1963 (www.defensie.nl). Vissers kunnen in principe overal op zee vissen. Voor de kustvisserij geldt echter een beperking. Kotters die binnen de 12-mijl zone willen vissen moeten voldoen aan de juiste lengte (<24 meter) en motorvermogen (< 300 pk) en moeten hiervoor een vergunning verkrijgen. Deze kotters worden ook wel Eurokotters genoemd en vissen op meerdere soorten. Dit is seizoensafhankelijk. Zij mogen ook in de aangewezen scholboxen vissen, wat verboden is voor de grote, zeegaande, kotters (www.pvis.nl). Binnen veiligheidszones mag helemaal niet gevestigd worden. Ook de windmolenparken zijn gesloten voor de visserij.

3.3.5. Beschermde gebieden

Voor gebieden met bijzondere ecologische waarden worden specifieke zones aangewezen. Door de EC is de Nederlandse Voordelta en de kustzone aangemeld als habitatrichtlijn waardoor deze zones nu fungeren als speciaal beschermd gebied (bodembescherming gebied). Het IBN 2015 legt vier gebieden op de Noordzee vast die reeds als te beschermen natuurgebied bij de EC staan aangemeld. Deze gebieden krijgen naast het integrale afwegingskader ook aanvullende beschermingsplannen.

Verantwoordelijk Ministerie

Het aanwijzen van gebieden als zijnde speciaal beschermde gebieden gebeurt in Nederland op grond van de natuurbeschermingswet. Het programmadirectie Natura-2000 is verantwoordelijk om deze natuurgebieden te ontwikkelen en van politiek, bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak te voorzien (www.Rijksoverheid.nl), (almanak.Overheid.nl). De Minister van EL&I wijst de gebieden aan op basis van een aanwijzingsbesluit. Dit besluit wordt samengesteld in overleg met de Tweede Kamer, de EC, provincies en betrokken organisaties. Het besluit ligt vervolgens ter inzage in een openbare procedure waarop men de mogelijkheid heeft om hierop te reageren. De reacties worden meegenomen in het definitieve besluit (www.Rijksoverheid.nl).

Vergunningen

Vergunningsplichtige activiteiten moeten getoetst worden aan een specifiek integraal afwegingskader. Activiteiten die mogelijk een negatief effect kunnen hebben op een Vogel en Habitatrichtlijn gebieden, moeten het afwegingskader uit de Natuurbeschermingswet 1998 doorlopen. Niet vergunningsplichtige activiteiten binnen de EEZ kunnen hierdoor, in sommige gevallen, vergunningsplichtig worden. Tussen de tijd van voordragen en aanwijzen van speciaal beschermde gebieden mag het huidig gebruik, voor zover dat dit in internationaal verband gereguleerd of niet vergunningsplichtig is in het kader van bestaande wetgeving voortgezet worden.

Ruimtelijke indeling

Voor speciale de beschermingszones (sbz) worden beheerplannen opgesteld. Hierin staan de instandhoudingdoelen beschreven samen met de noodzakelijke instandhoudingmaatregel om de doelen te bereiken. Het aanwijzen van gebieden als zijnde speciaal beschermde gebieden gebeurt in de EU - Habitat-en Vogelrichtlijn op grond van de natuurbeschermingswet.

Op grond van de natuurbeschermingswet kunnen er alleen natuurgebieden binnen de 12 mijl zone aangewezen worden. De wet moet nog gewijzigd worden om gebieden buiten de 12 mijl zone aan te kunnen wijzen. Binnen de 12 mijl zone is de Rijksoverheid bezig om een passende beoordeling te maken waarbij het mogelijk is om de boomkorvisserij binnen deze zone te verbieden.

3.4.1 Samenvatting

De beheerkaders voor de Noordzee staan opgenomen in de Noordzee paragraaf van de Nota Ruimte. De beheerkaders staan verder uitgewerkt in het IBN 2015. Het opstellen van het Noordzee beleid vindt plaats op Rijksniveau. Eerst waren hier vier Ministeries bij betrokken. Na de kabinetsformatie zijn de taken verdeeld over twee Ministeries. Zij werken samen onder het Interdepartementaal orgaan voor de Noordzee (IDON).

Wetgeving die van toepassing is op de Noordzee is samengebracht in het Beheerplan voor de Noordzee 2015. Sinds 2009 bestaat er één overkoepelende wet waaronder alle regelgeving omtrent het water kwaliteitsbeheer staat opgenomen. Andere wettelijke bepalingen regelen de vergunningverlening sectorafzonderlijk. Het afwegingskader maakt het evengoed mogelijk om op een integrale manier een afweging te maken over de toelaatbaarheid van vergunningsplichtige activiteiten op de Noordzee. Het afwegingskader is niet van toepassing op activiteiten die in internationaal verband worden geregeld of bij wet niet vergunningsplichtig zijn.

Om activiteiten op de Noordzee op voorhand in te delen worden, daar waar nodig, bestemmingen vastgelegd in ruime zones. Onder deze vastgestelde bestemmingen vallen zoal zandwinninggebieden en gebieden met bijzondere ecologische waarden. Zandwinning gebeurt tussen de NAP-20 lijn en de 12 mijl zone. Om er voor te zorgen dat het kustfundament niet wordt aangetast. Als mooie bijkomstigheid wordt hiermee de bijzondere rijke ecologische kustzone bespaard en gebeurt winning in één van de armste gebieden van de Noordzee. De Nederlandse kustzone en Voordelta zijn aangemeld als Natura-2000 gebied waardoor deze zones nu fungeren als speciale beschermde gebieden. Het aanwijzen van natuurgebieden op zee gebeurt binnen de Europese normen.

Zichtbare permanente werken binnen de 12 mijl zone; zandwinning binnen de doorgaande NAP-20 m lijn; veiligheidszone rondom vast objecten en onderhoudszones rond de kabels. Dit zijn vastgestelde bestemmingen waar bepaalde activiteiten niet zijn toegestaan. Voor de kustvisserij geldt binnen de 12 mijl zone een beperking. Binnen deze zone mogen alleen kotters kleiner dan 24 meter en met een motorvermogen minder dan 300 pk vissen.

Voor het vergunningverleningssysteem voor windmolenparken bestond tot 2008 een uitsluitingsbeleid. In 2012 wil men nieuw beleid voor windenergie op zee uitvoeren. Tot die tijd kunnen er geen nieuwe vergunningen worden aangevraagd.

4. België

4.1.1. Belgische Federale Overheid

België bestaat uit zijn Federale Overheid of wel het Koninkrijk, zijn gemeenschappen en Gewesten of wel de deelregeringen. Op voet van gelijkheid nemen de Gemeenschappen en Gewesten deel in de Federale staat. Zij delen de staatsbevoegdheid en hebben soortgelijke wetgevende, bestuurlijke, beleidsvoerende en financiële bevoegdheden (Prakke en Kortmann, 1998).

Op de Noordzee is de Federale Overheid bevoegd voor het treffen van beheermaatregelen op zee. De verschillende Federale Overheidsdiensten (FOD) hebben de verantwoording over een specifiek beleidsdomein en zijn verticaal gestructureerd. De FOD's staan onder leiding van één of meerdere Ministers. In sommige gevallen is er aan de Minister een Staatsecretaris gekoppeld. Deze heeft zijn eigen beleidsterrein en kan verantwoording afleggen in het parlement. De Staatsecretaris mag een Ministerraad vergadering bijwonen als het over zijn eigen werkterrein gaat maar heeft dan geen stemrecht. De afdeling beleidsvoorbereiding ondersteunt de Minister bij de voorbereiding van het beleid. Deze is samengesteld uit deskundigen van verschillende afdelingen die onder het FOD dienen.

De kustwacht wordt hier genoemd omdat deze organisatie een belangrijke rol vervult op de Noordzee. In totaal zijn er zeventien Overheidsdiensten bevoegd voor alle activiteiten op de Noordzee. De kustwacht heeft hierbij een sterk bindende rol. Zij waarborgt in deze de coördinatie en de toepassing en naleving van regelgeving en beleid op de Noordzee.(www.kustwacht.be).

4.1.2. De Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O. , Middenstand, Energie

Er zijn in totaal negen D.G's die onder de FOD Economie, K.M.O. , Middenstand en Energie dienen. De D.G. Energie en de D.G. Kwaliteit en Veiligheid zijn het meest relevant voor de Noordzee. De D.G. Energie staat in voor het behoud van een constante bevoorrading van energie in België, met in het vooruitzicht een duurzame ontwikkeling(economie.fgov.be).

Onder de D.G. Kwaliteit en Veiligheid vervult de afdeling Continentaal Plat een belangrijke taak. De afdeling zorgt voor de regelgeving wat van toepassing is op de exploitatie van zand en grind op zee. De afdeling Continentaal Plat kent tevens de vergunningen toe die nodig zijn voor exploitatie van minerale en andere niet-levende rijkdommen van de zeebodem en de ondergrond van de territoriale zee en het continentaal plat. De controle op ontginningsactiviteiten en de gevolgen van deze activiteiten op het mariene milieu valt eveneens onder verantwoording van de afdeling Continentaal Plat (www.vliz.be). Het uiteindelijke doel van de afdeling Continentaal Plat is het toezien en controleren of de Wet ter bescherming van het Marien Milieu (wet Marien Milieu) wordt nageleefd.

De Federale Overheidsdiensten zijn aangevuld met een aantal programmatorische Overheidsdiensten of wel de POD's. POD's werken rond belangrijke maatschappelijke thema's die verscheidene Federale Overheidsdiensten doorkruisen, zoals de duurzame ontwikkeling of wetenschapsbeleid (www.belgium.be). Het POD wetenschapsbeleid staat onder leiding van de Minister van KMO, Middenstand, Landbouw en Wetenschapsbeleid. Onder het POD wetenschapsbeleid werkt het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN). Het KBIN bestaat uit verschillende onderzoekseenheden en Diensten die zich bezighouden met het bestuderen van de natuur. De Beheerseenheid van het Mathematisch Model (BMM) van de Noordzee en het Schelde-estuarium is een Dienst die onder het KBIN werkt.

De advisering over de aanvaardbaarheid van activiteiten op de Noordzee is één taak wat door het BMM wordt uitgevoerd. Via een milieueffectenbeoordeling (MEB) maakt het BMM dit advies over aan de Staatsecretaris voor de Noordzee.

Milieueffectenbeoordeling (MEB)

Naast de milieueffectrapportage, dat ingediend wordt door de aanvrager, kent België een MEB. Deze beoordeling wordt gemaakt door het BMM op basis van het milieueffectenrapport en beschikbare informatie over de effecten op het milieu door verschillende activiteiten. Het BMM kan hierbij oordelen of, in het kader van de MEB, bijkomende studies en onderzoek uitgevoerd moeten worden. Mede aan de hand van het MEB adviseert de BMM de Federale Minister bevoegd voor het mariene milieu. In haar advies spreekt de BMM zich uit over de aanvaardbaarheid van het project voor het mariene milieu. De Staatsecretaris voor de Noordzee beslist dan over het al dan niet toekennen van de milieuvergunning.

4.1.3 Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketens en Leefmilieu.

Er zijn in totaal vier D.G's die onder het FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketens en Leefmilieu dienen. De D.G. Leefmilieu vervult hierbij een belangrijke taak op de Noordzee, mede door het opstellen van het Federaal marien milieubeleid (www.health.belgium.be). De Staatsecretaris, die verantwoordelijk is voor de Noordzee, vervult een belangrijke taak bij het uitvoeren van het marien beleid. Sinds 2004 brengt de Staatsecretaris voor Noordzee één keer in het jaar een beleidsnota voor de Noordzee uit. Voor de implementatie van het Noordzee beleid kan de Staatsecretaris een beroep doen op de Dienst Marien Milieu van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu. De Dienst Marien Milieu beheert en controleert de activiteiten in de beschermde gebieden op de Noordzee en de activiteiten op de Noordzee waarvoor een vergunning nodig is.

De Dienst Internationale Zaken houdt zich bezig met standpunten die België op internationaal vlak wil verdedigen. De ratificatie van internationale akkoorden en Europese wetgeving valt onder de verantwoording van deze Dienst. Daarnaast behandelt de Dienst onderwerpen (biodiversiteit, bioveiligheid, verbanden tussen milieu en gezondheid, het marien milieu) die van groot belang zijn bij internationale samenwerking (www.vliz.be).

4.2.1. Het Vlaams Gewest

Op de Noordzee zijn de bevoegdheden verdeeld tussen de Federale Overheid en het Vlaams Gewest. De Federale Overheid is bevoegd, zeewaarts van de nullijn, zoals op de zeekaarten staat aangegeven (dit is het gemiddelde laag laagwater springlijn, GLLWS). Het Vlaams Gewest heeft van af dezelfde lijn landinwaarts bevoegdheid. Hieronder valt de gehele kuststrook van België (Breyne, 2007), (www.vliz.be). Door wettelijke bepalingen moet de Belgische Federale Overheid een deel van zijn bevoegdheid op zee afstaan aan het Vlaams Gewest (Breyne, 2007), (www.vliz.be). Het Vlaams Gewest heeft bevoegdheid gekregen over de activiteiten en werken die in het Belgische deel van de Noordzee plaatsvinden, zoals het uitbaggeren van havens en aanloopkanalen en het kustverdedigingswerk alsook de kust – en zeevisserij (Breyne, 2007).

De Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Gewest zijn samengevoegd en vormen samen de Vlaams Gewest. Deze is onderverdeeld in verschillende Ministeries die bevoegdheid hebben over verschillende Departementen. Beleidsbepalingen worden overlegd en vastgesteld in de beleidsraad. Hierin komen vertegenwoordigers van de verschillende Vlaamse Ministeries, Federale Departementen en andere instituten samen. De beleidsraad heeft een ondersteunende functie en doet hoofdzakelijk Dienst als samenbrengend en coördinerend platform (www.belgium.be), (www2.vlaanderen.be).

Samenwerkingsakkoorden en procedures tussen de Federale Overheid en de Gewesten moeten er voor zorgen dat belangen worden overbrugd en conflicten worden opgelost of voorkomen. In het Overlegcomité, en zijn gespecialiseerde sub-comités, komt de Federale Overheid en deelregering samen om beleids-, belangen- en bevoegdheidsproblemen te bespreken (Prakke en Kortmann, 1998). Betreffende de Noordzee verloopt de coördinatie met de Gewesten en de verschillende Diensten in de Stuurgroep 'Noordzee en oceanen'. Deze is opgericht om voor een open dialoog te zorgen tussen de Diensten van de Federale en Gewestelijke overheden. Verschillende onderwerpen worden hier behandeld waaronder onderwerpen die te maken hebben met de bescherming van het mariene milieu (www.vliz.be), (www.health.belgium.be).

Het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) sluit samenwerkingsovereenkomsten af met Vlaamse onderzoeksgroepen en overheden en integreert haar activiteiten in nationale en internationale netwerken. Het VLIZ beheert ook het Vlaams Marien Data- en Informatie Centrum (VMDC), het Infoloket, de Zeebibliotheek en het onderzoeksschip 'Zeeleeuw'.

4.2.2. Vlaamse Ministerie van Landbouw en Visserij

Onder het Ministerie van Landbouw en Visserij vallen achtereenvolgens, het Vlaamse Ministerie van Landbouw en Visserij en drie afdelingen waaronder de afdeling Landbouw en Visserijbeleid. De afdeling Landbouw en Visserijbeleid is verantwoordelijk voor de voorbereiding en evaluatie van beleid voor de landbouw en visserijsector en zetten Europese maatregelen over in Vlaamse wetgeving. Ook staat het Ministerie in voor de uitvoering van het visserijbeleid en de controle hierop. Onder het Ministerie en naast het Departement, werkt het Agentschap voor Landbouw en Visserij en het Instituut voor Landbouw en Visserij Onderzoek, Eenheid Dier-Visserij (ILVO). Het Agentschap voor Landbouw en Visserij staat in voor de uitvoering van maatregelen die genomen zijn op Europees en Vlaams niveau, specifiek op het vlak van markt- en inkomensbeleid, het structuurbeleid, het agrarische plattelandsbeleid en het productkwaliteitsbeleid. Onderzoek op het vlak van visserijbiologie, visserij technologie en de kwaliteit van het mariene milieu wordt uitgevoerd door het ILVO-Visserij (Decloedt, 2005).

4.2.3. Vlaamse Ministerie van Mobiliteit en Openbare werken

Staat onder leiding van de Minister van Mobiliteit, de Minister van Openbare Werken en de minister van Havens. Het Agentschap Maritieme Dienstverlening onder het Vlaamse Ministerie en openbare werken. Onderhoudt duinen en zeedijken en verhoogt stranden als afweer tegen de zee (www.lin.vlaanderen.be).

4.3. Noordzee beleid in België

4.3.1. Tot stand brengen van de beleidsnota

De Staatssecretaris voor de Noordzee brengt ieder jaar een beleidsnota voor de Noordzee uit. Dit gebeurt sinds drie jaar, de jaren ervoor werd het marien beleid groten deels opgenomen in de Nota voor Mobiliteit. Voor het opstellen van de beleidsnota voor het mariene milieu wordt de Staatssecretaris voor een groot deel ondersteund door de Dienst Marien Milieu. Deze Dienst maakt deel uit van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu.

In de periode 2003 tot 2005 heeft men op Federaal niveau een Masterplan voor het Belgische deel van de Noordzee ontwikkeld. Hiermee zijn een aantal zand - en grindwinningszones aangewezen en is er een concessiezone voor windmolenparken afgebakend. Het Masterplan Noordzee is geen plan zoals wie die voor het Nederlandse deel van de Noordzee (IBN 2015) kennen. Het plan bestaat namelijk uit een aantal beslissingen die gemaakt zijn binnen de Federale Ministerraad. De beslissingen werden uitgevoerd d.m.v. een opeenvolging van wetswijziging en een aantal uitvoerende teksten (Koninklijke Besluiten (KB's)). In het Masterplan werkt men aan de basis voor een eerste cyclus van Marien Ruimtelijk Planning (MRP) op het Belgische deel van de Noordzee. Het is echter zo dat MRP in het Belgische deel van de Noordzee vooral gebeurd op een ad hoc basis en dat een integrale benadering ontbreekt. Na het Masterplan is het proces van MRP in België tot stilstand gekomen. Voorlopig is er nog geen duidelijk vastgelegd wettelijk kader voor het organiseren van MRP (VLIZ,2011).

In de zelfde periode is er beleidsvoorbereidend onderzoek gedaan in het Gaufre-project. In dit project is het ruimtelijk gebruik in het Belgische deel van de Noordzee onderzocht. Het project heeft tevens voorzichtig aangezet tot het gebruik van MRP. De focus lag hierbij op het ontwikkelen van een planningsmethodologie welke door beleidsmakers gehanteerd kon worden bij ruimtelijke opgaven op de Noordzee. Dit project is mede gefinancierd door het Federaal wetenschapsbeleid maar heeft geen directe beleidsgevolgen gehad (Maes, F. ,2005). Recent werd het MRP - proces in België opnieuw opgestart met steun van de Staatssecretaris. Voor de Noordzee is een werkgroep rond MRP opgericht. Naar verwachting zullen deze werkgroep deels putten uit de bevindingen van het Gaufre-project (Pirlet, H.,2011).

4.3.2. Beleidsnota Noordzee

Sinds 2004 wordt het Noordzee beleid steeds vaker beschreven in beleidsnota's. De Staatssecretaris voor de Noordzee is verantwoordelijk voor het uitbrengen van deze beleidsnota. Reeds is de Noordzee Nota-2010 uitgebracht. Het beleid wat hierin beschreven staat is toegespitst op vier pijlers. Deze vullen elkaar aan en staan voor een geïntegreerde benadering voor het beheer van het mariene milieu. De vier pijlers zijn gericht op de invoering van de aangekondigde Europese KRM en gaan in op:

- duurzaam beheer van de menselijke activiteiten op de Noordzee,
- bescherming en behoud van mariene biodiversiteit,
- opvolging kwaliteit van het mariene milieu,
- milieu toezicht en preventie van mariene verontreiniging.

De eerste beleidspijler heeft de meeste relevantie hierin wordt namelijk de KRM beschouwd als hoeksteen voor de verdere uitwerking van het huidige MRP. Het oude vergunning en machtigingssysteem voor de Europese en Belgische mariene gebieden zou vernieuwd moeten worden. Daarom wordt er nu gewerkt aan een efficiëntere afstemming van monitoring om de impact van geplande activiteiten op het marien milieu goed te beoordelen.

In de tweede pijler stuurt men op een goede samenwerking met de scheepvaart en de visserij om het beleid, ter bescherming van het marien milieu, goed uit te voeren. D.G, Maritiem vervoer wordt daarom benaderd om het mariene milieu onder de aandacht te houden bij de scheepvaart. Het Vlaams Gewest zal benaderd worden om het beleid goed te communiceren naar de visserijsector.

Onder de derde pijler stelt de Staatsecretaris dat het “aanbod” van monitoring en kennis afgestemd moet worden op de “noden” van de beheerder. De effecten van activiteiten op het mariene milieu worden gemonitord, politiek strategieën worden gebaseerd op basis van deze monitoring gegevens. De kaderrichtlijn legt echter zwaardere eisen aan mariene of kustmonitoring. In de nota worden daarom twee initiatieven genoemd om de monitoring activiteiten verder te ontwikkelen. Door de samenwerking tussen de verschillende monitoring programma’s te maximaliseren worden de onkosten verminderd. Grondig onderzoek is gaande om deze initiatieven te realiseren.

Onder de laatste pijler wordt de strijd aangegaan tegen de vervuiling op de Noordzee, maar is hier verder niet van toepassing.

4.3.3. Ruimtelijke indeling

De ruimtelijke indeling staat voor een groot deel geregeld in de Wet ter bescherming van het Marien Milieu. Deze wet is op 20 januari 1999 in werking getreden. De wet heeft tot doel het mariene milieu in het Belgische deel van de Noordzee te beschermen, dan wel te laten herstellen van schade en milieuverstoring. De instrumenten die hiervoor toegepast worden zijn;

- Het preventiebeginsel
- Het voorzorgsbeginsel
- Het beginsel van duurzaam beheer
- Het vervuiler-betaalt-beginsel
- Het herstelbeginsel

Sinds de introductie van deze wet, wordt er gebruik gemaakt van vergunningverlening en m.e.r.-procedures. De volgende activiteiten zijn machtiging- of vergunningsplichtig:

- de burgerlijke bouwkunde;
- het graven van sleuven en het ophogen van de zeebodem;
- het gebruik van explosief of akoestische toestellen met een groot vermogen;
- het achterlaten en het vernietigen van wrakken en gezonken scheepsladingen;
- industriële activiteiten;
- de activiteiten van commerciële ondernemingen.

De volgende activiteiten zijn niet machtiging of vergunningsplichtig:

- de beroepsvisserij;
- het wetenschappelijk zeeonderzoek;
- de zeescheepvaart;
- de activiteiten bedoeld in de wet van 13 juni 1969 betreffende het continentaal plat van België;
- de niet-winstgevende individuele activiteiten;
- de activiteiten die noodzakelijk zijn voor de uitoefening van de bevoegdheid van het Vlaams Gewest

Deze uitzonderingen zijn ingelast omdat deze activiteiten al vergunningsplichtig zijn in het kader van andere wetgeving, niet tot de bevoegdheid van de Federale Overheid behoren of omdat het niet zinvol is ze te onderwerpen aan een vergunningsplicht (Cliquet, 2001).

Uitsluitingregime beschermde gebieden

Met de Wet Marien Milieu probeert de Federale Overheid toekomstige activiteiten binnen beschermde gebieden uit te sluiten. Binnen de wettelijke bepalingen kunnen echter niet alle activiteiten binnen een beschermd gebied uitgesloten worden. Activiteiten zoals de zeevisserij, vallen onder de verantwoording van het Vlaams Gewest. Beperkingen voor deze sector kunnen daarom alleen maar door het Gewest opgelegd worden. Wanneer er sprake is van afwijkmogelijkheid bij de 'passende beoordeling' kan een activiteit alsnog worden toegestaan. In deze beoordeling staat beschreven, dat activiteiten die een significant negatieve impact hebben op de te beschermen gebieden niet worden toegelaten, tenzij volgens een strikt uitzonderingsregime (Cliquet, 2001).

4.4. Vijf functies op de Noordzee

4.4.1. Offshore mijnbouw

België produceert zelf geen aardgas. Het Belgische deel van de Noordzee is daarentegen zo gelegen dat meer dan 50 % van de wereldaardgasreserves binnen een straal van 5000 km om het land liggen. In België dekt aardgas meer dan 25 % van het primaire energieverbruik. Deze functies wordt niet verder uitgewerkt omdat België geen olie of gas bronnen op zee beheerd.

4.4.2. Offshore windenergie

Om bij te dragen aan de vermindering van uitstoot van broeikasgassen zal België trachten om tegen 2010, 6% van haar elektriciteit behoefte op een duurzame manier op te wekken. In 2008 werden de eerste zes molens in zee geplaatst. Momenteel wordt de plaatsing van drie andere windmolenparken, in het Belgische deel van de Noordzee, onderzocht.

Verantwoordelijk Ministerie

Bouw activiteiten op zee mogen pas plaats vinden nadat hiervoor een concessie is aangevraagd. Langs de kuststrook valt deze verantwoording onder het Vlaams Gewest, op zee kent de Federale Minister van Energie de domeinconcessie voor de bouw van installaties toe. Naast de concessieaanvraag moet er een milieueffectrapportage naar het BMM gestuurd worden om voor een milieuvergunning in aanmerking te komen. Het BMM beoordeelt het rapport en brengt hierover een MEB uit welke aan de Staatsecretaris voor de Noordzee wordt overhandigd. Op basis van dit advies zal de Staatsecretaris voor de Noordzee, al dan niet, een milieuvergunning toekennen (economie.fgov.be).

Vergunning

Om voor een milieuvergunning in aanmerking te komen moet een milieueffectenprocedure doorlopen worden conform de Wet ter bescherming van het Marien Milieu is. Deze wet is aangevuld met het MEB-besluit. Hierin staat geregeld dat de aanvrager een milieueffectenrapport moet opsturen naar het BMM (www.mumm.ac.be).

Ruimtelijke indeling

Het K.B. waar de procedure tot vergunning en machtiging voor bepaalde activiteiten in staat opgenomen, bevat criteria om te beoordelen of een project al dan niet uitgevoerd mag worden in de Noordzee. Er is tevens een K.B. aangenomen om het voorgaande besluit aan te vullen door een zone van ongeveer 200 km² af te bakenen voor de bouw van windmolens(economie.fgov.be).

4.4.3. Zand- en grindwinning

Het winnen van zand vanuit het Belgische deel van de Noordzee begon in 1976. Zandgroeven op land raakten uitgeput waardoor de interesse naar zeezand steeg. De hoeveelheid zeezand wat gewonnen wordt stijgt met de jaren en bedraagt nu 1.600000 m³ per jaar. Het zeezand wordt voornamelijk gebruikt in de bouw of in de betonindustrie, maar wordt ook gebruikt voor de kustbescherming (www.mumm.ac.be).

Verantwoordelijk Ministerie

Onder de wet betreffende de exploratie van niet levende rijkdommen van de territoriale zee en continentaal plat wordt de Minister van Economie verantwoordelijk gehouden voor de concessieaanvraag. Advisering omtrent de belasting op het marien milieu komt vanuit het BMM. Het BMM vormt zijn advies op basis van continue onderzoek. De Staatsecretaris voor de Noordzee is uiteindelijk verantwoordelijk voor de vergunningverlening. Zijn advies wordt mede gevormd op het advies afkomstig van het BMM (Staatsblad, 1969).

Vergunning

De exploratie en exploitatie van zand - en grind, op het Belgisch continentaal plat, is geregeld binnen de Wet inzake de exploratie en exploitatie van niet – levende rijkdommen van de territoriale zee en het continentaal plat. In 2004 zijn twee uitvoeringsbesluiten opgenomen in deze wet.

- *Koninklijke besluit (KB) betreffende de voorwaarden, de geografische begrenzing en de toekenningprocedure van concessies voor de exploratie en exploitatie van de minerale en andere niet levende rijkdommen in de territoriale zee en op het continentaal plat, ofwel het “Procedurebesluit”.*

- *K.B. houdende de regels betreffende de milieu-effectenbeoordeling in toepassing van de wet van 13 juni 1969 betreffende de exploratie en exploitatie van niet-levende rijkdommen van de territoriale zee en het continentaal plat, ofwel het M.E.B.-besluit.*

Het procedurebesluit beschrijft de voorwaarden betreffende de geografische begrenzing van zandwinzones en de toekenningprocedure binnen deze zones. Een concessie wordt niet eerder verleend voordat de exploitant aan alle milieueisen heeft voldaan. De milieueisen staan opgenomen in het M.E.B. – besluit. Deze eisen dienen opgenomen te worden in de milieueffectrapportage. Dit rapport geldt binnen de daarvoor aangewezen sector, en moet bij de concessieaanvraag aangeleverd worden.

Ruimtelijke indeling

De ruimtelijke indeling voor zandwinning staat opgenomen in het procedurebesluit. In dit besluit wordt het concessiegebied opgedeeld in controle-en exploratiezones. Nu bestaan er in totaal drie, wettelijk vastgelegde, controlezones. Deze zijn weer opgedeeld in verschillende sectoren waarin de toegankelijkheid per sector wordt bepaald. Sommige sectoren zijn het hele jaar open, andere sectoren zijn afwisselende open afhankelijk van bijvoorbeeld vis paaiseizoenen.

Op basis van continue onderzoek adviseert het BMM welke sectoren voor exploitatie afgebakend zou kunnen worden. De coördinaten worden uiteindelijk vastgelegd door de Federale Minister van Economie. Wanneer uit het continue onderzoek blijkt dat de exploitatie onaanvaardbare nadelige effecten heeft op de sedimentafzetting en of het mariene milieu, kan de Minister van Economie de toegankelijkheid tot bepaalde sectoren beperken (Staatsblad, 2004).

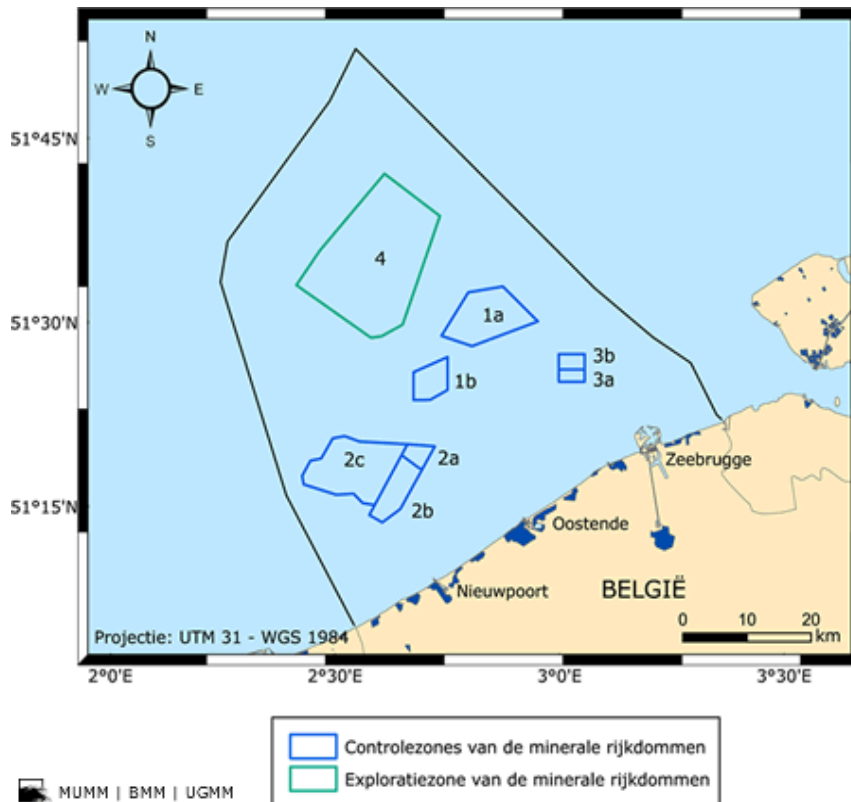
Om aan de milieueisen te voldoen wordt een concessie verleend op basis van een wetenschappelijke gecontroleerde manier. Het wetenschappelijk onderzoek wordt grotendeels door het bedrijfsleven zelf gefinancierd. De exploitant moet een vergoeding aan het Fonds² en het BMM overmaken.

² Fonds voor de exploratie en de exploitatie van de minerale en andere niet-levende rijkdommen in de territoriale zee en op het continentaal plat van België opgericht bij de organieke wet van 27 december 1990 houdende oprichting van budgettaire fondsen, gewijzigd bij de programmawet van 30 december 2001

Zandwinningsectoren

De indeling van de verschillende sectoren binnen de controlezones is als volgt in de wet opgenomen.

- de sector 1a is open voor ontginning gedurende het hele jaar;
- de sector 1b is alleen open voor ontginning gedurende de maanden maart, april en mei;
- de sectoren 2a en 2b zijn afwisselend open voor ontginning voor een periode van drie jaar.
De Algemene Directie deelt tijdig deze wijziging mee aan de concessiehouders;
- de sector 2c is open voor ontginning gedurende het hele jaar;
- de sector 3a is open voor ontginning gedurende het hele jaar;
- de sector 3b is gesloten voor ontginning zolang de sector tevens gebruikt wordt als baggerspecieloswal.

(www.mumm.ac.be, 2010)

4.4.4. Visserij

De Belgische vissersvloot bestond in 2005 uit 121 vaartuigen. 93 % van deze vaartuigen vallen onder de boomkorvisserij en zijn gespecialiseerd op het vangen van platvis (Fockedey, 2005).

Verantwoordelijk Ministerie

Sinds 2002 behoort de bevoegdheid tot visserij toe aan het Vlaams Gewest. In principe moet het Vlaams Gewest zich volledig aanpassen aan de wetten die Europa opstelt. Het Ministerie van Landbouw en Visserij is verantwoordelijk voor het opvolgen en evalueren van het beleid, zowel nationaal als Europees. Ook houdt de Ministerie toezicht op de uitvoering van het beleid door de Agentschappen. Onder het Ministerie zorgt de afdeling Landbouw en Visserijbeleid voor de coördinatie van het beleid. De afdeling verdedigt het Vlaamse belang op nationaal en internationaal vlak, ook zetten ze de Europese maatregelen over in Vlaamse wetgeving. Onder deze afdeling werkt de Dienst Zeevisserij Oostende beleidsondersteunend. Deze Dienst volgt de vastgelegde maatregelen op en controleert ze. Ook stelt de Dienst de visquota vast en hebben de bevoegdheid om visserijgebieden sluiten, wanneer nodig geacht. Visvergunningen worden uitgereikt door de Dienst Zeevisserij. (Decloedt, 2005).

Ruimtelijke Indeling

In het Belgische deel van de Noordzee zijn alle visserijmethoden toegestaan tussen de 3 en 12 mijl zone. Tussen de basislijn en de 3 mijl zone, hebben kustvissers toegang. De kustvissers hebben een motorvermogen kleiner dan 221 kilo watt (M. Welvaert, Dienst Zeevisserij, pers. med.)

4.4.5. Beschermde gebieden

In 2009 verscheen het beleidsplan “beschermde gebieden in het Belgische deel van de Noordzee”. Hierin staan de aangewezen beschermde mariene gebieden beschreven. In totaal zijn dit er vijf. Eén gebied is aangewezen als zijnde habitatrichtlijngebied, er zijn drie vogelrichtlijngebieden aangewezen en er is één gericht marien reservaat ingesteld (Dienst-Marien-Milieu, 2009).

Verantwoordelijk Ministerie

Voor alle beschermd marien gebieden moet binnen drie jaar na aanwijzing een beleidsplan worden opgesteld. Dit plan omvat informatie over de:

- beschermingsmaatregelen in het gebied,
- de gebruikersovereenkomsten en andere relevante maatregelen,
- de resultaten van de monitoring en een beoordeling van het effect van de genomen maatregelen.

De beleidsplannen worden voorbereid door de Dienst Marien Milieu (Cliquet A., 2007), de Staatsecretaris voor de Noordzee wijst de gebieden aan.

Vergunningen

Op basis van de Wet voor het Marien Milieu kunnen voor de beschermde gebieden gebruiksovereenkomsten gesloten worden met bijvoorbeeld organisaties uit de watersportrecreatie. Een voorwaarde aan de overeenkomst is dat deze niet zwakker mag zijn dan de opgelegde bepaling in de wetgeving.

In deze overeenkomst worden zoal afspraken gemaakt over het verspreiden van informatie waarin staat opgenomen wat wel en wat niet mag in de mariene beschermde gebieden (Cliquet A. , 2007).

Ruimtelijke indeling

De regelgeving omtrent het aanwijzen van gebieden als zijnde speciaal beschermde gebieden staat vast in de Wet voor het Marien Milieu. In deze wet wordt er onderscheid gemaakt tussen vijf typen beschermde gebieden:

- speciaal beschermde gebieden en speciale gebieden voor het behouden van het mariene milieu

Hier geldt een algemene toelating, hoewel sommige activiteiten kunnen worden verboden.

- gericht marien reservaten,

Hier zijn alle activiteiten verboden behoudens de activiteiten die de wet Mariene milieu toestaat.

- integrale marien reservaten,

Mogen geen activiteiten worden uitgevoerd

- gesloten zones en buffer zones.

Dit zijn de veiligheidszones (www.mumm.ac.be).

4.5.1 Samenvatting

De bevoegdheid over het Belgische deel van de Noordzee is verdeeld over de Federale Overheid en Vlaams Gewest. De ruimte op zee valt onder de bevoegdheid van de Federale Overheid. De gehele Belgische kust, van af de kust zeewaarts tot de nullijn, valt onder de volledige verantwoording van het Vlaams Gewest. Er zijn een aantal activiteiten waar beide overheden zeggenschap overhebben binnen hun eigen deel van de Noordzee, het plaatsen van offshore windmolens of het instellen van marien beschermde gebieden zijn een paar voorbeelden hiervan. De verantwoording over de zandwin - en losactiviteiten is ook weer verdeeld onder de twee overheden. Het Vlaamse Ministerie van Landbouw en Visserij is echter de enige partij die verantwoording heeft over de uitvoering van visserij in het Belgische deel van de Noordzee. Er zijn 17 Overheidsdiensten die wat te zeggen hebben op de Noordzee, de kustwacht vervult hierbij een overkoepelende functie. Hier komen de vertegenwoordigers van de Overheidsdiensten samen om de beleidsvoering op de Noordzee overeen te stemmen. Samenwerkingsakkoorden en procedures dienen er voor om belangen te overbruggen.

De beleidsnota voor de Noordzee wordt ieder jaar door de Staatsecretaris voor de Noordzee uitgegeven. Hierbij wordt de Staatsecretaris voor een groot deel ondersteund door de Dienst Marien Milieu. De Staatsecretaris zorgt met het uitbrengen van deze nota dat de ontwikkelingsplannen voor de Noordzee op de politieke agenda blijven of komen. Ook zorgt de Staatsecretaris voor synergie in beleidsvoering tussen de Belgische Federale Overheid en het Vlaams Gewest. Tevens geeft de Staatsecretaris de milieuvergunningen uit die gelden binnen concessiegebieden voor zandwinning of offshore windparken. De Staatsecretaris wordt hierbij ondersteund door de Beheerseenheid van het Mathematisch Model (BMM). Een wetenschappelijke organisatie die onderzoek op zee uitvoert en advies uitbrengt over de aanvaardbaarheid van een aantal sectoren op de Noordzee. De Milieueffect beoordeling staat opgenomen in de Wet Marien Milieu. Deze wet bevat beschermende maatregelen voor het mariene milieu.

In het Masterplan is op Federaal niveau een eerste cyclus van MRP ingezet. Een zoneringsysteem voor offshore windpark en een beleidsplan voor duurzame zand - en grindwinning zijn twee uitkomsten van het Masterplan. Zand - en grindwinzones zijn opgesplitst in sectoren. Elke sector kent zijn eigen beschermende status en per sector bepaald men wanneer er wel en wanneer er niet gebaggerd mag worden.

Beleidsondersteunend onderzoek is uitgevoerd in het Gaufre-project. Dit project is mede gefinancierd door het Federaal wetenschapsbeleid maar heeft geen directe beleidsgevolgen gehad. De focus bij dit project lag op het ontwikkelen van een planningsmethodologie. Dit zou door beleidsmakers gehanteerd kunnen worden tijdens ruimtelijke opgaven op de Noordzee. Recent werd het MRP proces in België opnieuw opgestart. Onder invloed van de staatssecretaris voor de Noordzee is een werkgroep rond MRP opgericht. Naar verwachting zullen de werkgroep deels putten uit de bevindingen van het Gaufre-project (Pirlet, H., 2011).

5. Het Verenigd Koninkrijk (specifiek de Engelse regio)

5.1.1. De overheid van het Verenigd Koninkrijk

Het VK van Groot Brittannië en Noord Ierland omvat in totaal vier gebieden Engeland, Wales, Schotland en Noord Ierland. Samen met Schotland begrenst Engeland het westelijke deel van de Noordzee (Kluwer, 1998). In dit onderzoek wordt echter alleen gekeken naar het beleid zoals dat vanuit het Koninkrijk opgesteld is en door de Engelse regio uitgevoerd wordt.

In het VK wordt met de uitdrukking '*Her majesty's Government*' alleen de Ministers bedoeld. Het VK kent verschillende Ministers. De *Departmental Ministers* (Departementale Ministers) staan aan het hoofd van de Departementen en zijn bijna altijd lid van het kabinet. De meeste van deze Ministers dragen de titel *Secretary of State (Minister)*. De *Secretary of State* wordt bijgestaan door de *Minister of state* (onderminister). De *Under-Secretary* (Ondersecretaris) is aan een bepaald Departement verbonden. Zijn taak bestaat in deze, meer dan de onderminister, uit het parlementaire werk. Daarnaast hebben nog enkele '*non-Departmental Ministers*' (niet Departementale Ministers) zitting. Hiermee worden de Ministers bedoeld die bepaalde posten bekleden waaraan weinig of geen werkzaamheden zijn verbonden. Zij zijn hierdoor beschikbaar voor de taken welke door de Minister President worden opgelegd (Kluwer, 1998).

De *Crown Estate* (CE) bezit de gehele zeebodem, binnen de 12 mijl zone, en heeft het recht om de grondstoven en energiebronnen op het continentaal plat van het VK te exploreren en exploiteren. De bouw van infrastructurele werken, het leggen van kabels over de zeebodem en het winnen van grondstoffen mag pas gebeuren na toestemming van het CE. Met de komst van de Energy Act 2004, heeft het CE ook toestemming om bouwactiviteiten te vergunnen in de *Renewable Energy Zone* (REZ).

5.1.2. Department for Environment, Food and Rural Affairs (DEFRA)

Wat er in het VK precies onder een Departement wordt verstaan, staat niet exact vast. Zeker is dat men in het VK te allen tijde te maken heeft met Departementen die onder leiding staan van één Minister die verantwoording moet afleggen aan het parlement in Westminster. Dit parlement is het hoogst regelgevend orgaan van het VK en heeft macht over de Departementen en andere publieke organen. Een Departement voert zijn werkzaamheden uit binnen de gehele VK of een deel van het VK. Het *Department for Environment Food and Rural Affairs (DEFRA)* voert bijvoorbeeld alleen maar werkzaamheden uit voor de Engelse regio. Dit Departement werkt echter wel nauw samen met de omliggende regio's (Kluwer, 1998).

DEFRA is in 2001 ontstaan door een samenvoeging tussen het *Ministry of Agriculture, Fisheries and Food* (MAFF) en het *Department of Environment, Transport and the Regions* (DETR). DEFRA wordt in zijn beleidsvoering ondersteund door een aantal instanties. Het *Joint Nature Conservation Committee* (JNCC) en *Natural England* zijn twee Agentschappen die DEFRA adviseren over het afstemmen van binnenlands en internationaal beleid omtrent het beschermen van het marien milieu. Het *Centre for Environment, Fishries, and Aquaculture Science* (CEFAS) staat DEFRA ook bij gedurende de invoering van nieuw beleid. Ook verstrekt CEFAS informatie over de toestand van het marien milieu en helpt tijdens het beoordelen van de milieueffectrapportages.

Het marien gebied rondom het VK is met de komst van de wet voor de mariene wateren opgedeeld in planningsregio's. In oktober 2010 is langs de Engelse kust de eerste mariene planningszone aangewezen (zie figuur 1). Het betreft de zone tussen Flamborough Head tot Felixstowe. Hierin wordt één mariene planningsautoriteit verantwoordelijk gehouden om zoveel mogelijk marien gerelateerde zaken te regelen. Hiervoor is de *Marine Management Organisation* (MMO) opgesteld. Het MMO wordt ondersteund vanuit DEFRA door er onder andere voor te zorgen dat het MMO bezit heeft over alle mogelijke marien gerelateerde informatie bronnen. Het MMO is bevoegd om samen met de regionale planningsautoriteit, binnen twee jaar, een regionaal ruimtelijk plan te ontwikkelen voor dit specifieke gebied. Het beleid dat in dit plan staat opgenomen geldt voor een periode van 20 jaar. Om de drie jaar wordt het beleid geëvalueerd en waar nodig aangepast (www.bbc.co.uk).

Figuur 2 Het oranje gebied waarbinnen het MMO, samen de lokale autoriteiten, een Mariene Plan zal opstellen (www.bbc.co.uk).

Daarenboven geeft het MMO vergunningen uit aan bepaalde activiteiten die op zee plaats vinden. Ook fungeert het MMO als kenniscentrum voor mariene expertise, waarin mensen vanuit verschillende organisaties samenkomen, zoals onderzoekers en beleidsmakers.

5.1.3. Department of Energy and Climate Change (DECC)

In 2008 is het klimaatteam van DEFRA samengegaan met het energieteam van het *Department for Business, Innovation and Skills*, waardoor het *Department of Energy and Climate Change* (DECC) is ontstaan (ww2.defra.gov.uk). Aan het hoofd van DECC staat de Minister voor Energie en Klimaat Verandering. Onder hem dienen twee onderministers die elk eigen bevoegdheden hebben. De onderministers worden weer ondersteund door de ondersecretaris. Een van de doelen die het DECC voor ogen heeft is de Britse energie betaalbaar, veilig, duurzaam en schoon te maken.

Voor de Noordzee regelt het DECC de besluitvorming omtrent olie, gas en offshore windenergie vergunningen (www.decc.gov.uk). Het DECC is ook verantwoordelijk voor het ontwikkelen van wetsvoorstellen.

Momenteel is het DECC bezig met het invoeren van een *National Policy Statement* (NPS) voor hernieuwbare energie. Hierin staat het beleid uitgewerkt om de bouw van infrastructurele werken voor hernieuwbare energieopwekking te reguleren. Het beleid is van toepassing op land en zee. Bij de opstelling van het beleid voor het mariene deel wordt het DECC ondersteund door het MMO. Naar alle waarschijnlijkheid wordt het nieuwe beleid midden 2011 aangenomen (DECC,2009).

De *Infrastructure Planning Commission* (IPC) is in 2008 tot stand gebracht. Het IPC neemt beslissingen over de infrastructurele werken van nationaal belang (de *Nationally Significant Infrastructure Projects*) in Engeland en Wales en worden hierin gestuurd door het DECC (DECC,2009). Het MMO is verantwoordelijk voor het afhandelen van vergunning aanvragen voor infrastructurele werken groter dan 1 mega watt en kleiner dan 100 mega watt die gebouwd worden binnen de Engelse territoriale wateren en aangewezen zones voor hernieuwbare energie.

5.2. Noordzee beleid in Verenigd Koninkrijk

5.2.1. Tot stand brengen van de beleidsnota

Het VK kent sinds 2009 de *Marine Coastal Acces Act* (de *Marine Act*). Deze wet is aangenomen om een effectiever beheerssysteem in te voeren dat bijdraagt aan een duurzame ontwikkeling van de mariene omgeving. In aanloop naar deze wet heeft DEFRA financiële steun geboden aan een project waarin de mogelijkheden van MRP rondom het VK werd onderzocht. Veel van wat in de *Marine Act* staat geschreven is gebaseerd op aanbevelingen die zijn voortgekomen uit het MRP-project. De twee kerndoelstellingen die men voor ogen had waren; het invoeringsproces van MRP inzichtelijk maken en ervaringen over het gebruik van MRP onder belanghebbenden inventariseren. De ervaringen over het gebruik van MRP zijn in de praktijk onderzocht door een proefproject in de Ierse Zee. Aan de hand van dit proefproject kon men de voor en nadelen van MRP vaststellen en eventuele aanpassingen op het planningsinstrument toetsen.

Op basis van het marien ruimtelijke planningsproject zijn een aantal aanbevelingen uitgebracht:

- MRP moet worden uitgevoerd als een verplichtproces waarin men een duurzame ontwikkeling van het mariene milieu voor ogen houdt;
- Een marine ruimtelijk plan moet worden ontwikkeld op regionale schaal;
- Een marien planningsorgaan (de MMO) moet de toezichthouder en regelgever worden bij de uitvoering van ruimtelijke planning en het management proces;
- Inspraak van het publiek moet worden geïntegreerd in het ruimtelijk planningsproces;
- Bij het uitvoeren van MRP heeft men een duidelijke visie voor de toekomst voor ogen, dat wil zeggen, 20 jaar of meer;
- MRP moet worden gebruikt om gebieden aan te wijzen waar toekomstige gebruikers functies kunnen uitvoeren.

Veel van deze aanbevelingen zijn overgenomen in de *Marine Act*. Hierin staat geregeld dat de planningsmethode zoals die op land wordt toegepast, ook voor een deel op zee zou moeten worden toegepast.

De *Marine Policy Statement* en het *Marine Plan System* zijn twee voortvloeisels uit de *Marine Act* die het MRP-proces concretiseren. In het eerste staat het marien beleid voor de komende jaren opgenomen. Met het tweede wordt gebied specifiek beleid doorgevoerd. Beide plannen zijn de consultatie fase voorbij en zullen naar verwachting in 2011 aangenomen worden (MSPP, 2006).

5.2.2. The Marine Policy Statement (beleidsnota)

In de verschillende mariene regio's van het VK wordt gewerkt aan de invoering van de *Marine Policy Statement* (MPS). De MPS is een eerste stap richting een systeem van MRP. Hierin staan voor de belangrijkste functies op zee de beleidsdoelstellingen uiteengezet. De beleidsdoelstellingen richten zich onder meer op het behoud van mariene rijkdommen en de inrichting van activiteiten op zee als ook de interactie tussen de verschillende activiteiten. Ook worden er instrumenten voorgeschreven die gebruikt dienen te worden om te beoordelen of de gebruikers de activiteiten op zee mogen uitvoeren. In het MPS staat het globale beleid opgenomen zoals het regionaal uitgevoerd dient te worden. Binnen de verschillende mariene regio's dient dit beleid verder uitgewerkt en gespecificeerd te worden.

Na aanneming van het MPS is de Departementale Minister van DEFRA, met ondersteuning van het MMO, bevoegd om het regionale marien beleid voor de Engelse mariene regio op te stellen en uit te voeren. Wanneer het regionaal beleidsplan is aangenomen krijgt het MMO de verantwoording om activiteit al dan niet toe te laten, rekening houdend met economische, sociale of natuurlijke aspecten binnen de regio (MMO, 2010).

5.2.3. Ruimtelijke indeling

Met de komst van de *Marine Act* zijn de mariene gebieden, rondom het VK, verdeeld in mariene planningsregio's. Voor elke regio moet een regionaal beleidsplan ontwikkeld worden. Hierin worden de ontwikkelingen van nieuwe mariene activiteiten gecoördineerd. In de Engelse mariene regio valt deze taak onder het MMO.

Bij het opstellen van een regionaal beleidsplan dient het MMO contact op te nemen met de lokale planningsautoriteit (Government, 2009). Het regionaal beleid dient opgesteld te worden rekening houdend met het beleid dat door de lokale planningsautoriteit op land en in het kustgebied gehanteerd wordt. Men heeft daarom het mariene planningsgebieden bewust met het regionale planningsgebied laten overlappen zodat de planningsautoriteiten werkelijk samenwerken aan een coherent plan.

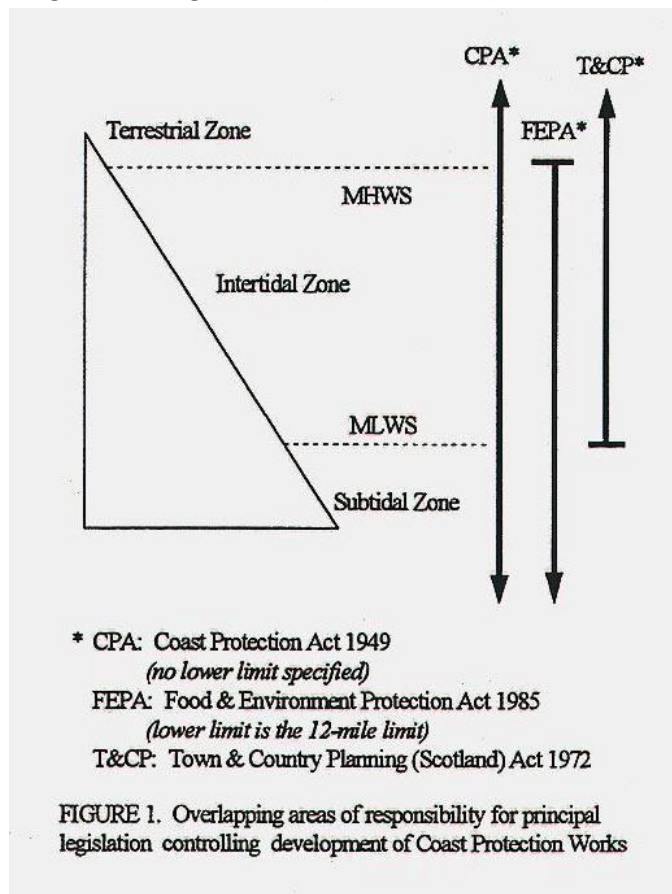
De *Marine Act* bevat tevens een raamwerk voor een nieuw vergunningsstelsel. Het oude stelsel werd onoverzichtelijk bevonden. Het huidige stelsel is vastgelegd onder twee wetten namelijk:

- *The Food and Environmental Protection Act 1985* (FEPA)
- *The coastal protection act 1949* (CPA)
- (Schotland kent nog een tweede wet namelijk het Town & Country Planning act 1972).

Vergunningen die onder het CPA en FEPA worden verleend zijn van toepassing op bouwactiviteiten die zich in de mariene omgeving voordoen. De bouw of uitbreiding van havens, offshore bouwwerken (zoals windmolens) of kustverdedigingswerken zijn enkele voorbeelden. Een aparte vergunning is nodig voor het lossen van opgebaggerd materiaal.

Het staat niet exact vast wanneer welke wet van toepassing is. Het CPA beslaat in ieder geval de kust en de zeebodem tot aan het vasteland. Het FEPA is van kracht vanaf de buitenzijde van de 12 mijl zone en beslaat de zee alsook de zeebodem (zie figuur 3). De gebieden overlappen elkaar en het is niet heel duidelijk wanneer welke eisen van toepassing zijn (www.snh.org.uk). Het scheelt echter dat de eisen onder het CPA deels overeenkomen met de eisen die onder het FEPA zijn vastgesteld.

Het voornaamste verschil zit hem in het feit dat onder het CPA ook vergunningen verleend worden om havens en geulen uit te mogen baggeren. Onder het FEPA wordt in dit kader alleen vergunningen verleend om het gebaggerde materiaal op zee te storten. Omdat het CPA ook langs de kustlijn geldt wordt hierin, in vergelijking met het FEPA, een hogere prioriteit gegeven aan conflicten tussen scheepvaart en andere functies. Ondanks deze verschillen is er een gezamenlijk vergoedingsaanvraagformulier (Walker, 2010).

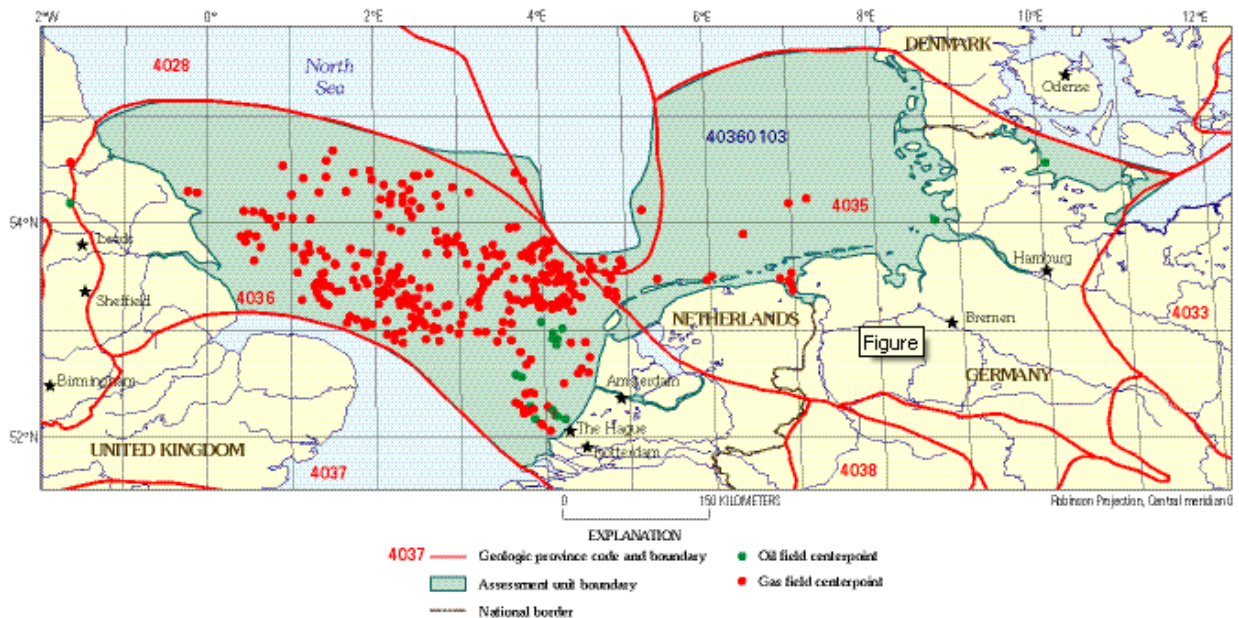

Figuur 3 Indeling CPA en FEPA (Walker, 2010)

5.3. Vijf functies op de Noordzee

5.3.1. Offshore mijnbouw

80 % van de olie en gas behoefte kwam in 2009 van eigen bodem. Ondanks de afnemende productie levert de olie en gas industrie nog een grote bijdrage aan de economie. In het VK zorgt de olie en gas industrie voor 400.000 banen. Gas wordt op de Noordzee voornamelijk gewonnen binnen één gebied dat bekend staat om zijn gasvoorraden, namelijk de *Angelo-Dutch basin* (zie figuur 1).

Figuur 4 Het gas rijke gebied dat van de Engelse kust naar de Nederlandse kust loopt, ook wel de *Angelo-Dutch basin* genoemd (pubs.usgs.gov)

Verantwoordelijk Ministerie

Het exclusieve recht om naar gas en olie te boren staat opgenomen de *Petroleum Act 1998*. Hierin wordt het DECC verantwoordelijk gesteld voor de vergunningverlening en regelgeving omtrent olie en gas exploitatie op het continentale plat van Engeland. Vergunningen worden jaarlijks verleend tijdens vergunningsrondes (*Seaward Licensing Rounds*) (DECC, 2010).

Vergunning

Tijdens vergunningrondes worden de productievergunningen verstrekt. In een productievergunning wordt het gebied aangewezen waar de vergunning aanvrager het exclusieve recht krijgt om olie en gas te zoeken en te exploiteren. Een productievergunning sluit echter ander wettelijke, regulerende en fiscale eisen niet uit (DECC, 2010).

Ruimtelijke indeling

In de *Petroleum Act 1987*, staan twee soorten veiligheidszones opgenomen die rondom olie en gas platvormen en pijpleidingen gelden. Een zone van 500 m wordt automatisch ingesteld rondom objecten die boven het zee oppervlak uit steken. Voor de objecten die zich onder water bevinden wordt deze zone pas na aanvraag ingesteld (Rogers, 1997).

5.3.2. Offshore windenergie

Momenteel is men bezig met de realisatie van een aantal offshore windmolenpark rondom het VK. De constructie werkzaamheden staan gepland in 2014. Het één na grootste project wordt gerealiseerd voor de Engelse kust, op de Norfolk zandbank. Dit park kan een capaciteit van 7.200 megawatt opleveren (news.bbc.co.uk).

Verantwoordelijk Ministerie

De CE verleent de concessies waarbinnen de gebieden voor offshore windmolenpark toegewezen kunnen worden. Het DECC heeft een sturende en adviserende rol binnen de Engelse territoriale wateren en aangewezen zone voor hernieuwbare energie de *Regionale Energie Zone* (REZ) (Walker, 2010). Om in aanmerking te komen voor een concessie moeten eerst de benodigde wettelijke goedkeuringen ontvangen worden van een aantal hiervoor aangestelde Overheidsdiensten. In 2010 is de IPC verantwoordelijk gesteld om vergunningaanvragen van infrastructurele werken, groter dan 100 megawatt, te behandelen. Het IPC dient hierbij het voorgeschreven beleid van DECC in acht te nemen. Het MMO heeft het mandaat over de goedkeuring voor projecten groter dan 1 megawatt en kleiner dan 100 megawatt. (www.decc.gov.uk), .

Vergunning

Als eerste moet de ontwikkelaar een vergunning aanvragen onder de Electricity act 1989. Deze wet verplicht het verstrekken van een milieueffectrapportage en het ter inzage leggen van de vergunningaanvraag voor het publiek. Naast de vergunningprocedure zoals opgenomen in de Energy act moet er ook een vergunning aangevraagd worden onder FEPA of CPA om objecten in zee of op de zeebodem te mogen plaatsen (DECC., 2009).

Voor de derde aanbestedingsronde, die in 2008 startte en nu nog loopt, worden gebieden door het CE toegewezen in ontwikkelingszones. Met dit zoneringsysteem wil het CE de aanbestedingsrondes soepeler laten verlopen. Binnen deze zones wordt, in samenspraak met de ontwikkelaars, een gebied voor een offshore windmolen park uitgezocht en toegekend. De overeenkomst, tussen de CE en de ontwikkelaar, wordt gesloten met in acht name van de *Offshore Marine Regulations 2007*. Deze regelgeving is tot stand gebracht om het mariene milieu tegen schadelijke activiteiten te beschermen (DECC., 2009).

Ruimtelijke indeling

Er zijn in het VK twee gebieden waar offshore windparken gebouwd mogen worden; de territoriale wateren van het VK, en de REZ. De REZ is met de komst van het *Energy Act 2004* tot stand gebracht. De zone reikt vanaf de buitenste grens van de territoriale zee tot aan de buitenste grens van de EEZ. Concessies worden verleend binnen de ontwikkelingszones.

5.3.3. Zand - en grindwinning

Uit cijfers die in 2004 bekend zijn gemaakt blijkt dat in de wateren van het VK, 22 miljoen ton mariene grondstoffen (zand en grind) per jaar gewonnen wordt. Het grootste deel gaat naar de constructie industrie, 30 % wordt geëxporteerd naar Nederland, België en Frankrijk. De gebieden waar zand en grind gewonnen mag worden, bevinden zich meestal twee tot tien kilometer van af de basislijn die op de zeekaart staat aangegeven. Elk gebied heeft ongeveer een omvang van 1 bij 2 km (marinemanagement.org.uk).

Verantwoordelijk Ministerie

De CE, als eigenaar van de zeegronden, onderhoudt de concessieverlening van alle zand en grind winactiviteiten. De concessies worden door het CE op basis van aanbesteding verstrekt. Tot 2007 werd een concessie pas verstrekt na advies van de Overheid (de *Government View* (GV)). Hierin werd de toelaatbaarheid van de activiteit beoordeeld. Hierin hield men rekening met de effecten op de mariene omgeving. In 2007 is nieuwe regelgeving tot stand gebracht waarin het proces van vergunningverlening voor het eerst wettelijk staat vastgelegd.

The Environmental Impact Assessment and Natural Habitats (Extraction of Minerals by Marine Dredging) (England and Northern Ireland) Regulations 2007, zorgt voor een wettelijke basis voor zand en grind win activiteiten (marinemanagement.org.uk). DEFRA wordt hierin aangewezen als regelgevende partij.

Vergunning

Om zand te mogen winnen in de Engelse wateren moet als eerst een zandwinvergunning aangevraagd worden bij het MMO, waarna een commerciële vergunning verstrekt wordt door het CE. Een zandwinvergunning wordt verstrekt indien men er van verzekerd is dat de activiteiten zijn onderzocht en dat negatieve effecten op het milieu zijn uitgesloten. Zonder een zandwinvergunning zal de CE geen commerciële vergunning verlenen.

Het MMO beoordeelt alle informatie die bij de vergunningaanvraag wordt mee verzonden, inclusief de milieu effect rapportage (Environmental Effect Studie). Het MMO wordt hierbij geholpen door CEFAS (de wetenschappelijke adviseur van het MMO), als ook door de belanghebbende instanties, zoals de visserij industrie.

Ruimtelijke indeling

De exploitatie van zand en grind vindt plaats in van te voren aangewezen zones (de *Active Dredge Zones*). Men probeert hiermee de zandwinactiviteiten zoveel mogelijk in één gebied plaats te laten vinden. De zones kunnen worden aangewezen op basis van wat staat vermeld in de zandwinvergunning. De bedrijven kunnen echter ook zelf het initiatief nemen om een zone uit te zoeken, waarvoor nog een vergunning aangevraagd dient te worden. Wijzigingen aan een vergunde zone kunnen naderhand nog doorgevoerd worden, mits hierover geen beperkende maatregeling staan opgenomen in de baggervergunning.

De *British Marine Aggregate Producers Association* (BMAPA) brengt samen met de CE één keer in het jaar een kaart uit waarop de *Active Dredge Zones* staan aangegeven, samen met de wijzigingen die zijn gemaakt sinds de laatste uitgave. De kaarten worden gedistribueerd onder vissers en andere gebruikers.

Binnen de *Active Dredge Zones* kunnen bepaalde gebieden tijdelijk gesloten worden omdat ze van archeologisch belang zijn (de *Argaeological Exclusion Zones*). Dit is één management optie die staat opgenomen in het *Argaeology Reporting Protocol*, dat door onder andere *English Heritage* in 2005 is gepubliceerd is. Deze zones kunnen al in de zandwinvergunning zijn ingesteld. De gebieden kunnen ook ingesteld worden wanneer tijdens zandwinactiviteiten een, nog niet eerder ontdekt, archeologisch object wordt gevonden. Ieder schip heeft hiervoor één persoon aan boord die met de taak belast is om archeologische vondsten te rapporteren. *Argaeological Exclusion Zones* kunnen aangepast of zelfs opgeheven worden. Dit gebeurt wanneer het zand winbedrijf kan aantonen dat er gewerkt kan worden zonder archeologische objecten te beschadigen (Crown Estate, 2007).

5.3.4. Visserij

Verantwoordelijk Ministerie

De verantwoording over de uitvoering van het GVB op Britse geregistreerde visserijschepen binnen de EEZ van de Engelse mariene regio ligt bij het MMO. Langs de kustlijn van Engeland, binnen de 6 mijl zone, valt de uitvoering van visserijmanagement maatregelen tevens onder *Sea Fishery Committe* (SFC). Langs de kust van Engeland en Wales zijn er in totaal 12 lokale SFC districten. Het SFC is belast met de hoofdtak om de lokale visserijindustrie te beschermen door onder andere de visbestanden langs de kust in stand te houden. Dit verwezenlijken het SFC door managementmaatregelen te treffen voor visserijactiviteiten die de visbestanden overexploiteren.

Het SFC maakt conceptueel verordeningen, specifiek voor hun regio. Dit advies moet door de Minister van DEFRA geratificeerd worden. Een aanpassing aan het GVB in 1992, waarin stond opgenomen dat visserijmanagers rekening moeten houden met het milieu, heeft er toe geleid dat SFC meer verantwoording kreeg. Het SFC kan nu tevens maatregelen treffen die ervoor zorgen dat de vissers aan de milieueisen voldoen. In de *Sea Fisheries (Wildlife Conservation) Act 1992* (Pawson, 2005) staan de milieumaatregelen voor de zeevisserij opgenomen.

Ruimtelijke indeling

Met de komst van de *Marine Act* neemt het VK het initiatief om beschermde gebieden in te stellen die aangewezen worden op basis van nationale regelgeving. Deze Britse vorm van mariene bescherming gebeurt in de *Marine Conservation Zones* (MCZ's) (hierover meer in paragraaf 3.6). Een MCZ kan ingesteld worden als zijnde een gebied waar niet gevisst mag worden, ook wel de *No take Marine Protected Sites* (NTMPS's) genoemd. Ook kan men er voor kiezen om gebieden voor bepaalde perioden van het jaar te sluiten voor de visserij, ook wel de *Wider Fisheries Management Approaches* (WFMA's).

Beperkende maatregelen voor de visserij kunnen echter alleen binnen de 0 en 6 mijl zone ingesteld worden. Deze maatregelen gelden voor nationale en internationale vissers. Maatregel voor de visserij binnen de 6 en 12 mijl zone zijn niet van toepassing op landen die vroeger het recht hebben gekregen om hier te mogen vissen. Beperkende maatregelen binnen deze zone moeten daarom onderhandeld worden onder het GVB. Beperkende maatregelen kunnen binnen deze zone wel aan andere activiteiten opgelegd worden. Buiten de 12 mijl zone kunnen NTMPS's ingesteld worden maar dit moet in overleg met de lidstaten onder het GVB (www.marinet.org.uk).

Rond het VK zijn er verschillende gedeeltelijk of geheel gesloten gebieden voor de visserij. Deze bevinden zich binnen de 6 mijl zone. Voor de kust van North Cornwall (valt buiten de Noordzee maar binnen de Engelse regio) bestaat sinds enige tijd een gebied dat, onder het Europese GVB, drie maanden in het jaar gesloten is voor schepen groter dan 10 meter. Daarnaast is er met de komst van het *Souther Devon Inshore Potting Agreement* (IPA) een klein gebied (buiten de Noordzee maar binnen de Engelse regio) al 60 jaar verboden terrein voor trawlers om zo de krabvisserij te beschermen. Ook geldt er in dit gebied een aantal tijdelijke en permanente beperkingen voor bepaalde vismethoden. Met behulp van zoneringschema's zijn deze gebieden, op initiatief van de vissers zelf, aangewezen (Jones, 2007).

In 2003 is de *Lundy No-Take Zone* ingesteld. De zone ligt aan de oost kant van het eiland Lundy, 12 mijlen van de kust van Devon. Binnen deze zone is elke vorm van dierlijke exploitatie bij wet verboden. Voor de Engelse kust aan de Noordzee zijde zijn verschillende gebieden, binnen de 6 mijl zone, verbodenterrein voor trawlers. Deze gebieden zijn door de *Sea Fishery Committee* ingesteld om de visserij op zalm en zeeforel te beschermen tegen overexploitatie. Kleine regionale vissers, welke de oude vissersgewoonten hanteren, worden door deze maatregel in bescherming genomen (Rogers, 1997), (WWF, 2007).

5.3.5. Beschermde gebieden

Het VK kent momenteel 94 speciale beschermingszones voor mariene habitat of soorten die 3,4% van het Britse zeegebied beslaan, en 107 Speciale Beschermde Gebieden voor vogels die een mariene component hebben. Meer dan 24% van het Engels kustwateren valt onder de bescherming van Europese regelgeving. Naast de beschermde gebieden die vanuit Europa worden opgelegd kent het VK ook *Marine Conservation Zones* (MCZ's). Voor 2012 wil men rond het VK een netwerk van MCZ's gerealiseerd hebben (ww2.defra.gov.uk).

Verantwoordelijk Ministerie

Het Verenigd Koninkrijk kent twee wetten waarin de EU Habitat-en Vogelrichtlijnen in nationale regelgeving wordt omgezet. De *Offshore Marine Conservation Regulations 2007* en *The conservation regulations 2010*. Het eerste is van toepassing buiten de 12 mijl zone van het VK. Het tweede is van toepassing binnen de 12 mijl zone en de territoriale wateren. Buiten de 12 mijl zone is het JNCC verantwoordelijk om de speciale beschermingszones aan te geven. Binnen de 12 mijl zone en de territoriale wateren is *Natural England* met deze taak belast. Met de komst van de *Marine Act* zijn er echter een aantal taken van *Natural England* naar het MMO gegaan. DEFRA stuurt voor Engeland de voorstellen voor de speciale beschermingszones op naar de EC (www.jncc.gov.uk).

Met de komst van de *Marine Act* is er nationale regelgeving tot stand gebracht om *Marine Conservation Zones* (MCZ) aan te wijzen. Dit is één van de vele soorten *Marine Protected Area's* (MPA) die rond het VK worden ingesteld. Het einddoel is om samen met de andere MPA's, in 2012, een aaneengesloten gebied van beschermde gebieden rondom het VK te realiseren. Rond het hele VK zijn projecten in werking gesteld om, samen met de gebruikers MCZ's aan te wijzen. Elke marine regio in het VK kent zijn eigen *Marine Conservation Zone Project*. Zo zet het NETgain-project zich in voor de realisaties van MCZ voor het Engelse mariene deel. Dit project wordt geleid door JNCC en *Natural England*, DEFRA voert hierover de regie.

Vergunningen

Op basis van de *Offshore Marine Conservation Regulations 2007* en *The conservation regulations 2010* worden in het VK de Natura-2000 gebieden aangewezen. Verschillende activiteiten kunnen binnen de gebieden worden uitgevoerd. Activiteiten die vergunningsplichtig zijn en op een continue basis in het gebied plaats vinden, worden echter onderworpen aan bepaalde beschermende eisen. Op nationaal niveau adviseren *Natural England* en JNCC, DEFRA over de te vergunnen activiteiten. DEFRA heeft echter niet de plicht om dit advies over te nemen wanneer er een vergunning wordt verleend (www.parliament.uk), (WWF., 2005).

Ruimtelijke indeling

In de *Marine Act* dient het aanwijzen van *Marine Conservation Zones* (MCZ) als een middel om aan de ecosysteembenadering te voldoen. MCZ kennen verschillende niveaus van bescherming. Een zone kan open blijven voor verschillende activiteiten. Men kan er ook voor kiezen om bepaalde activiteiten binnen deze zone te verbieden, zoals de visserij. Het instellen van *Marine Conservation Zones* is verplicht, dit staat in de *Marine Act* waarin ook de handvaten worden aangereikt om de zones aan te wijzen. De *Marine Act* zorgt echter niet voor een referentiekader waarin het niveau van bescherming staat opgenomen.

5.4.1 Samenvatting

De *Marine Act* is een alles omvattende wet die van toepassing is op de mariene wateren rondom het VK. De wet vormt de basis voor het opzetten van een systeem van Marien Ruimtelijke Planning (MRP) en bevat tevens een raamwerk voor een nieuw vergunningensysteem. Wettelijke voorschriften zijn opgesteld aan de hand van aanbevelingen afkomstig uit het MRP-project. Ervaringen over het gebruik van MRP zijn in de praktijk onderzocht in het Ierse Zee-project. Het mariene planningssysteem zit tot op heden nog in de consultatiefase.

Met de komst van de *Marine Act* zijn de mariene gebieden rondom het VK verdeeld in planningsregio's. Voor de Engelse mariene regio valt de taak voor het vormen van regionaal marien beleid onder de verantwoording van de *Marine Management Organisation* (MMO). Binnen de Engelse mariene planningsregio is het MMO verantwoordelijk voor het opstellen van een meerjarenplan. Dit gebeurt in samenwerking met het *Departement for Environment Food and Rural Affairs* (DEFRA) en het *Departement of Energy and Climate Change* (DECC).

Daarnaast is het MMO verantwoordelijk om vrijwel alle mariene activiteiten te vergunnen. DECC en DEFRA hebben allebei een sturende rol op de Noordzee. Het DECC stuurt de verantwoordelijke Overheidsdienst aan die de vergunningaanvragen van infrastructurele werken behandelen. DEFRA ondersteunt het MMO in zijn planvorming.

De *Marine Act* bevat tevens een raamwerk voor een nieuw vergunningensysteem. Nu valt dit nog onder twee oude wetten namelijk de *Food and Environment Protection Act* (FEPA) en de *Coastal Environmental Protection Act* (CEPA). Deze wetten bevatten voorschriften voor het vergunnen van bouwactiviteiten die zich in de mariene omgeving voordoen. De wettelijke grenzen overlappen elkaar en het is daarom niet helemaal duidelijk wanneer welke eisen van toepassing zijn.

Voor offshore windmolenparken en zandwinning hanteert men een systeem van zonering. Offshore windmolengebieden worden aangewezen in van te voren aangewezen ontwikkelingszones. Binnen deze zones worden gebieden in samenspraak met de ontwikkelaar uitgezocht en toegekend. Voor de zandwinning houdt men binnen de zones rekening met gebieden van hoge archeologische betekenis. Gebieden van archeologisch belang worden in de vergunning aangewezen als zijnde gesloten voor zandwinning. Aan boord is er altijd één persoon aangewezen als verantwoordelijke voor het melden van nieuwe archeologische objecten in de zandwinzones. Na aanmelding kan het gebied, waar het object zich bevindt, alsnog gesloten worden. Hier mag geen zand meer gewonnen worden mits de ondernemer kan aantonen dat dit gebeurt zonder het object te beschadigen.

Voor de visserij kunnen binnen van te voren aangewezen gebieden beperkingen opgelegd worden op bepaalde vismethoden. Deze beperkingen worden opgelegd door het *Sea Fishery Commity* (SFC) om oude visgewoonte te beschermen. Buiten de 6 mijl zone tot aan de 12 mijl zone kunnen alleen beperking opgelegd worden die gelden voor vissers die niet van oudsher zijn vergund om binnen deze zone te vissen. Beperkingen die van toepassing zijn op vergunde vissers kan binnen deze zone alleen geregeld worden onder het GVB. Andere activiteiten kunnen wel uitgesloten worden binnen deze zone.

Met de komst van de *Marine Act* is er nationale regelgeving tot stand gebracht om *Marine Conservation Zones* (MCZ) aan te wijzen. Dit is één van de vele soorten *Marine Protected Area's* (MPA) die rond het VK worden ingesteld. Het einddoel is om, samen met de andere MPA's, in 2012, een aangesloten gebied van beschermde gebieden rondom het VK te realiseren. Rond het hele VK zijn projecten in werking gesteld om, samen met de gebruikers, MCZ's aan te wijzen.

6.1. Vergelijking van de drie landen

In deze vergelijking wordt er gekeken naar de manier waarop het Nederlandse ruimtelijk beleid op de Noordzee vorm krijgt in vergelijking met het VK specifiek de Engelse regio en België. Vijf gebruiksfuncties op de Noordzee zijn op zes onderwerpen vergeleken.

Juridisch kader

Nederland en België kennen beide een beheerwet voor de Noordzee. In de Nederlandse Waterwet beoogt men vooral de kwaliteit van het water te verbeteren of in stand te houden. Men probeert met deze wet het vergunningensysteem op de binnen en buitenwateren te versimpelen. Voor de bouw van windturbines op zee is daarom een vergunning op grond van de Waterwet nodig. Voor mijnbouwinstallaties en zandwinning geldt echter een sectorspecifieke wet. Andere wettelijke bepalingen stellen weer Natura-2000 gebieden in. Hier valt dus nog wel een integratieslag te maken.

België heeft de wettelijke voorschriften op mariene activiteiten voor een groot deel geïntegreerd onder de Wet voor het Marien Milieu. Deze wet bevat zoal wettelijke voorschriften voor het instellen van Natura-2000 gebieden. Ook is in deze wet een uitvoeringsbesluit opgenomen betreffende de milieueffectenbeoordeling van zandwinning - en offshore windmolenzones.

Het VK heeft besloten om het roer rigoures om te gooien. Zij kennen sinds 2009 een alles overkoepelende wet voor hun mariene wateren, namelijk de *Marine Act*. Met deze wet:

- valt het bestuurssysteem voor de mariene regio's onder de verantwoording van één organisatie,
 - wordt op nationaal niveau één kader geboden voor het instellen van mariene beschermde gebieden,
 - richt men een integraal vergunningensysteem op en wordt er een raamwerk voor MRP aangeleverd.
- Veel wettelijke voorschriften zitten nog in de ontwikkelingsfase maar een aantal punten zijn reeds doorgevoerd.

Beleid

In de periode 2003 tot 2005 is oplaste van de toenmalige minister van het Belgische deel van de Noordzee het Masterplan - Noordzee uitgevoerd. In het Masterplan werkte men aan de basis voor een eerste cyclus van MRP. In dezelfde periode heeft de Belgische Federale Overheid beleidsvoorbereidend onderzoek gefinancierd in het Gaufre-project. Hierin werd de toepassing van MRP in het Belgische deel van de Noordzee onderzocht. Het project heeft echter geen directe beleidsgevolgen gehad. Recent werd het MRP - proces in België opnieuw opgestart. Met steun van Staatssecretaris voor de Noordzee is een werkgroep rond MRP opgericht. Men vermoedt dat deze werkgroep deels zal putten uit de bevindingen van het Gaufre-project.

Net als in België kent het VK een project om de toepassing van MRP op hun zeeën te onderzoeken. Dit project werd uitgevoerd in aanloop naar de *Marine Act* en werd gefinancierd door de DEFRA. Veel wettelijke voornemens in de *Marine Act* zijn gebaseerd op aanbevelingen die voortkwamen uit het MRP-project. De twee kerndoelstellingen die men met dit project voor ogen had waren;

- het invoeringsproces van MRP inzichtelijk maken, en
- de ervaringen over het gebruik van MRP onder belanghebbenden inventariseren.

De ervaringen over het gebruik van MRP zijn in de praktijk onderzocht tijdens een proefproject op de Ierse Zee.

Het marien ruimtelijk beleid voor het Nederlandse deel van de Noordzee wordt door de ministeries gevormd. Ruimtelijke opgaven zo als in België en het VK ondernomen zijn volgens de Rijksoverheid nog niet nodig.

Bestuursstructuur

In Nederland wordt het beleid voor de Noordzee op Rijksniveau vastgesteld en binnen het IDON afgestemd. Rijkswaterstaat Dienst -Noordzee is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid en verlenen vergunningen aan de verschillende sectoren. Voor de visserij valt deze verantwoording echter onder de Minister van Economische zaken Landbouw en Innovatie.

In België hebben de Federale Overheid en het Vlaams Gewest de verantwoording over de Noordzee onder elkaar verdeeld. De zee ruimten vallen onder de bevoegdheid van de Federale Overheid. Het Vlaams Gewest is bevoegd om activiteiten te reguleren die een stukje van de kust plaatsvinden, waaronder de visserij. Samenwerkingsakkoorden zorgen er voor dat de belangen tussen het Gewest en de Federale Overheid overeengestemd worden.

Met de komst van de *Marine Act* zijn de wateren rondom het VK verdeeld in mariene planningsregio's. Binnen de Engelse mariene regio is het *Marine Management Organisation* (MMO) aangesteld als planningsautoriteit. Het MMO heeft een aantal uitvoerende taken. Ze geven vergunningen uit aan vrijwel alle activiteiten die op zee plaatsvinden, inclusief de visserij. Tevens ondersteunen ze de overheid bij het opstellen van marien beleid voor de Engelse mariene regio. Het MMO staat in de startblokken om zijn bevoegdheid binnen de Engelse mariene regio uit te breiden.

Zonering

Voor de bouw van windmolenparken heeft België één zone aangewezen waar deze gebouwd mogen worden. Men hanteert hier een methode waarbij de milieuvergunningen voor offshore windenergiezones (en zand win zones) door één onderzoeksinstituut wordt beoordeeld. Door continu monitoringwerk is dit instituut op voorhand bekend met de kansen en bedreigingen binnen de zones. Op basis van de monitoring gegevens kunnen zij proefondervindelijk beoordelen of een activiteit binnen een zone toegelaten mag worden. Ook in de wateren rondom het VK worden zones voor offshore windmolenparken op voor hand aangewezen. Binnen deze zones wordt in samenspraak met de ontwikkelaar een gebied voor het te bouwen offshore windmolenpark uitgezocht en toegekend.

Op het Nederlandse deel van de Noordzee worden zichtbare permanente werken binnen de 12 mijl zone uitgesloten. Buiten de 12 mijl zone was de ondernemer vrij om een gebied op te nemen in zijn vergunningaanvraag. In 2008 is het beleid voor het toewijzen van gebieden voor de bouw van windmolenparken door het kabinet beëindigd. Het beleid was niet sturend in de locatiekeuze voor offshore windenergie. Er was geen strategisch milieueffectrapportage gemaakt, waardoor in feite alle niet op vooraf uitgesloten gebieden in aanmerking kwamen voor offshore windmolenparken. Er is uiteindelijk een niet te behappen situatie ontstaan. Te veel vergunningaanvragen kwamen binnen die van toepassing waren op verschillende gebieden. In de beleidsnota heeft men echter een structuurvisie voor de Noordzee toegevoegd. Hierin wordt toekomstig ruimtelijk beleid ingedeeld. De structuurvisie heeft echter geen wettelijke gronden en moet nog worden aangenomen.

Beperkingregime

In het VK wordt de zandwinzone aangewezen door de Overheid. De concessieaanvrager mag echter zelf ook een zone voordragen, mits aan de milieueisen wordt voldaan.

In België hanteert men binnen de zones voor zandwinning een specifiek toekenningsstelsel. Men heeft de Wet inzake de exploratie en exploitatie van niet – levende rijkdommen van de territoriale zee en het continentaal plat aangevuld met een procedurebesluit. Hierin staat de geografische begrenzing en de toekenningprocedure voor concessiezones opgenomen. Binnen de concessiezones mag uiteindelijk zand gewonnen worden. De concessiezones zijn opgedeeld in verschillende sectoren. Per sector bepaald men wanneer er wel en wanneer er niet zand gewonnen mag worden. Sommige sectoren zijn het hele jaar open, andere sectoren zijn afwisselende open, afhankelijk van bijvoorbeeld vis- en paaiseizoenen. Deze gebieden worden ook wel controlezones genoemd, wat te maken zal hebben met de manier waarop de gebieden worden ingesteld en gecontroleerd. Dit gebeurt namelijk op een wetenschappelijke basis. Eén onderzoeksinstituut is verantwoordelijk voor de monitoringsactiviteiten en adviseert de Federale Overheid over de impact van zandwinning op biologische, ecologische en morfologische aspecten.

In Nederland vindt zandwinning tussen de NAP-20 lijn en de 12 mijl zone.

Deze zone heeft men ingesteld om het kustfundament niet aan te tasten. Daarnaast is deze zone ook één van de armste ecologische gebieden in het Nederlandse deel van de Noordzee. De ecologische effecten die zich mogelijk kunnen voordoen worden desalniettemin sinds enige jaren geïnventariseerd. Onderzoek wordt verricht om beter in te kunnen spelen op de bescherming van ecologische waarden binnen de zand wind zone.

Natuur

Alle drie de landen hebben inmiddels in meer of mindere mate Natura-2000 gebieden in hun deel van de Noordzee ingesteld. Het VK en België kennen daarnaast ook eigen regelgeving omtrent natuur bescherming op zee. Vanuit de *Marine Act* worden de handvaten aangereikt om *Marine Conservation Zones* (MCZ) aan te wijzen in de wateren rondom het VK. De Belgische Wet voor het Marien Milieu bevat wettelijke bepalingen voor het instellen van gerichte mariene reservaten.

MCZ kennen verschillende niveaus van bescherming. Een zone kan open blijven voor activiteiten, maar men kan ook overwegen om gebruiksfuncties uit te sluiten. De *Marine Act* zorgt niet voor een referentiekader waarin het niveau van bescherming staat opgenomen. Deze kaders worden in samenspraak met de gebruiker vastgesteld. Hierdoor kan er een breed gedragen beslissingen genomen worden. Tot 2011 worden de mogelijke locaties voor de mariene beschermde zones geïnventariseerd onder het *Marien Conservation Zone project*.

In de Belgische gerichte marien reservaten hanteert men het principe “alle activiteiten zijn verboden behalve deze die zijn toegestaan”. De toelaatbaarheid van toegestane activiteiten wordt geregeld in een gebruiksovereenkomst. Deze overeenkomst wordt gesloten om;

- het maatschappelijk draagvlak te vergroten,
- de belangenverenigingen (gebruikers) in het beleid te integreren, en
- het proces van het tot stand brengen van een beleidsplan gezamenlijk aan te gaan.

In het beleidsplan wordt informatie verstrekt over de beoordeling van de beschermende maatregelen, de gebruikersovereenkomsten als ook de resultaten van de monitoringsactiviteiten.

Vissers mogen in principe overal hun netten uitgooien. De drie landen hebben echter in de kustzone beperkende maatregelen ingesteld. In het Belgische deel van de Noordzee geldt dat tot de 3 mijl zone alleen kustvissers toegang hebben. In het VK heeft de regionale Overheid volledig zeggenschap over visactiviteiten tussen de 0 en 6 nautische mijl zone. Hier kunnen zij beperkende maatregelen opleggen die gelden voor nationale en/of internationale vissers. Binnen de 6 mijl zone bestaan een aantal geheel of gedeeltelijk gesloten gebieden voor de visserij. Deze gebieden zijn ingesteld om visserij op zalm en zeeforel te beschermen tegen overexploitatie. Kleine regionale vissers, met hun oude visgewoonten, worden door deze maatregel in bescherming genomen. Dergelijke gebieden kunnen in 2011 aangewezen worden als zijnde MCZ's. In Nederland heeft men een beperkingsregime voor de visserij ingesteld langs de kustzone. Binnen de 12-mijl zone mogen alleen de kotters vissen die voldoen aan de juiste lengte (<24 meter) en motorvermogen (< 300 pk) en hiervoor een vergunning hebben verkregen.

7.1. Conclusies en aanbevelingen

In het voorgaande hoofdstuk is er gekeken naar de verschillende manieren waarop het ruimtelijk beleid op de Noordzee vorm krijgt. De zes onderwerpen waar naar gekeken is staan opgenomen in de onderstaande tabel. Hierin worden met plusjes aangegeven hoe het desbetreffende land scoort op de onderwerpen. Eén plusje betekent dat het betreffende land matig scoort op het onderwerp, twee plusjes betekent goed en drie plusjes staat voor zeer goed.

	Nederland	België	Verenigd Koninkrijk
Juridisch kader	+	++	+++
Beleid	+	++	+++
Bestuursstructuur	++	+	+++
Zonering	+	+++	++
Beperkingregime	+	++	++
Natuur	++	++	+++

Uit de bovenstaande tabel is af te lezen dat het VK het hoogst scoort. Dit is voor een groot deel toe te schrijven aan de nieuwe Wet voor het Mariene Milieu (*Marine Act*) die ze in 2009 hebben aangenomen. België scoort op het punt bestuursstructuur minder dan Nederland. De onderverdeling van bevoegdheden over het Belgische deel van de Noordzee tussen het Vlaams Gewest en de Federale Overheid maakt het er niet makkelijker op. Het zoneringssysteem wat ze in België hanteren is daarentegen beter doordacht. België en het Verenigd Koninkrijk zijn op bijna alle genoemde punten vooruitstrevender dan Nederland. De conclusies die op basis van de vergelijking zijn gevormd worden hieronder verder uiteengezet. De aanbevelingen staan onder aan elke paragraaf, schuingedrukt

Juridisch kader

Het VK en België kennen één gedeeltelijk of geheel overkoepelende wet voor de Noordzee. In beide gevallen zijn de wettelijke bepalingen sector overschrijdend. De Nederlandse Waterwet is in dit opzicht niet met de genoemde wetten te vergelijken. Deze wet is van toepassing op de binnen en buitenwateren en heeft maar één specifiek doel: de kwaliteit van het water waarborgen. Naast de Waterwet zijn er nog aantal andere wetten van toepassing op het Nederlandse deel van de Noordzee. Deze zijn samengepakt in het IBN 2015. Het beheer van de gebruiksfuncties op de Noordzee wordt hierin integraal geregeld, maar de wetgeving is op de sector gericht. De verantwoording ligt bij verschillende ministeries, daar waar men in de Engelse mariene regio één bevoegd orgaan heeft aangesteld.

Nederland zou naar het voorbeeld van het VK en België wettelijke bepalingen kunnen integreren onder één Wet voor het Marien Milieu. Dit zou de besturing van de Noordzee een stuk simpeler maken.

Beleid

Binnen het kader van MRP hanteert men een groot aantal spelregels om de ruimte op zee planmatig in te richten. De Belgische Federale Overheid en het Engelse Departement belast met marien aangelegene zaken hebben beiden geïnvesteerd in onderzoek omtrent de toepassing van MRP. De mogelijkheden van MRP werden onderzocht al dan niet wetend of het baat zou hebben. De basis waarop het Nederlandse beleid voor de Noordzee wordt gevormd verschilt van België en het VK.

In die zin dat de Rijksoverheid is nog niet zo vrijzinnig is geweest om samen met de gebruikers grote ruimtelijke overwegingen te onderzoeken.

De Nederlandse Rijksoverheid zou er voor kunnen kiezen om te investeren in kennis over het maken van ruimtelijke overwegingen op de Noordzee. De mogelijkheden voor de Noordzee kunnen ten volste benut worden mits de Nederlandse Rijksoverheid openstaat voor de ontwikkeling van nieuwe middelen.

Natuur

Het VK heeft het initiatief genomen om een publiek/private planontwikkeling uit te voeren voor het exclusief reserveren van zones voor specifieke functies voor de natuur. Dit gebeurt al dan niet in combinatie met menselijke activiteiten. Een inventariserend project is opgestart onder de gebruikers van de zee. Uitkomsten van dit project dienen als basis voor de instelling van marien beschermde gebieden. Dit is binnen Europa uniek. In België hanteert men naast de Europese natuurgebieden ook een eigen toekenningssysteem waarmee gericht mariene beschermde gebieden worden ingesteld. Een wezenlijk ander systeem dan dat van het VK, maar hier houdt men eveneens rekening met de noden van de gebruikers. Een dergelijk voorbeeld, gericht op de kansen die de Noordzee kan bieden, heeft men in Nederland nog niet ondernomen.

De kennis van gebruikers zou in het vervolg meegenomen kunnen worden bij het maken van ruimtelijke afwegingen.

Bestuursstructuur

Het beleid voor het Nederlandse deel van de Noordzee wordt uitgevoerd door de Dienst Noordzee, het sturingssysteem valt onder de verantwoording van een aantal Ministeries. De belangen van de Ministeries moeten overeengestemd worden, terwijl het streven zou moeten zijn om de belangen van de Noordzee gebruikers te overbruggen dan wel te behartigen. Anders dan in de Nederlandse en Belgische mariene regio's vallen de gebruiksfuncties in het Engelse deel van de Noordzee onder de verantwoording van een alles overkoepelende organisatie die vanuit één Departement wordt aangestuurd. Zij nemen verschillende beleidstaken voor de Noordzee op zich en betrekken de gebruikers wel in hun beleidsvoering.

Naar het voorbeeld van het VK, specifiek de Engelse marien regio, zou men het besturingssysteem onder kunnen brengen bij één mariene organisatie. Hierdoor is voor het iedereen duidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is.

Beperkingregime/ Zonering

In Nederland als ook in België en het VK worden zandwinlocaties afgebakend op basis van zonering. Binnen van te voren aangewezen zones worden aanbestedingsrondes gehouden. De Belgen houden in vergelijking tot Nederland en VK een strikter regime aan binnen de zandwinzones. Hierin wordt gericht onderzoek verricht naar de effecten van zandwinning op het mariene ecosysteem. Op deze manier kan men op een gefundeerde wetenschappelijke basis sectorspecifiek beoordelen of een de activiteit toegelaten mag worden.

Naar Belgisch voorbeeld zou Nederland een specifiekere zoneringsysteem kunnen hanteren. Vergunningen worden binnen de zones op een wetenschappelijk onderbouwde basis al dan niet opengesteld.

In België en het VK worden zones gereserveerd voor offshore windmolenpark waarin de ontwikkelaar een concessie mag aanvragen. In vergelijking tot Nederland zijn in het VK en België de vergunningaanvragen van toepassing binnen een specifiek, van tevoren onderzochte zone. Een voordeel van een dergelijk systeem is dat de verwerking van de vergunning aanvragen beheersbaar blijft.

Nederland houdt er een ruime ruimtelijke benadering op de Noordzee op na. Het aanwijzen van een specifieke zones voor de bouw van windmolenparken zou het vergunningverlening systeem in Nederland beter behapbaar maken.

Bibliografie

Europa

Rapporten/Artikelen

Europeese commissie. (2009). *Progress report on the EU's integrated maritime policy*. Brussel: Commission of the European communities.

Pawson, S. W. (2005). The coastal fisheries of England and Wales, Part V: a review of their status 2005–6. CEFAS.

Web pagina's

(ec.europa.eu). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van ec.europa.eu:

http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm

(ec.europa.eu). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van ec.europa.eu:

(www.marbef.org). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van www.marbef.org:

http://www.marbef.org/wiki/Birds_Directive%2C_Habitats_Directive%2C_NATURA_2000

Nederland

Rapporten/artikelen

I&M. (2009). Beleidsnota Noordzee. Nederlandse Overheid.

www.ivw.nl. Vergunningverlening en handhaving. Retrieved December 30, 2010, from;

http://www.ivw.nl/Images/Werken%20Eigen%20Dienst%20A4%20%28def%29_tcm247-218732.pdf

Lindeboom, H. (2009). Gebiedsbescherming in een variable ecosysteem, probleem en mogelijkheden in de Noordzee. *De levende natuur, jaargang 110, nummer 6*, 298-301.

RWS. (2006). Behandeling vergunningaanvraag wet Beheer Rijkswaterstaatswerken voor windenergie offshore. Rijkswaterstaat Dienst Noordzee.

Vrees, L. d. (2006). Integraal Beheerplan Noordzee 2015...wat merkt de Noordzee ervan? RWS Noordzee.

Elings, C., Inckel, M., & Sarink, H. (2009). Plan MER Ontwerp Nationaal Waterplan. Royal Haskoning.

Waal, E. (2007). Natuurbescherming in de Waddenzee, een inspanningsverplichting of een resultaatverplichting? Veenwoudsterwal .

www.noordzeeloket.nl. (n.d.). Retrieved December 30, 2010, from

http://www.noordzeeloket.nl/overzicht/beleid_en_regelgeving/beleid/?compID=14_4368

www.Rijksoverheid.nl. (n.d.). Retrieved December 30, 2010, from

<http://www.Rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur/natura-2000?#ref-minInv>

Web pagina's

(almanak.Overheid.nl). Retrieved December 30, 2010, from almanak.Overheid.nl:

[http://almanak.Overheid.nl/10642/EZ/DG_Energie,_Telecom_en_Markten_\(DG_ETM\)/Directie_Energie_en_Duurzaamheid/](http://almanak.Overheid.nl/10642/EZ/DG_Energie,_Telecom_en_Markten_(DG_ETM)/Directie_Energie_en_Duurzaamheid/)

(almanak.Overheid.nl). Retrieved December 30, 2010, from almanak.Overheid.nl:

[http://almanak.Overheid.nl/91072/EZ/Beleidsonderdelen/DG_Energie,_Telecom_en_Markten_\(DG_ETM\)/](http://almanak.Overheid.nl/91072/EZ/Beleidsonderdelen/DG_Energie,_Telecom_en_Markten_(DG_ETM)/)

(www.Rijksoverheid.nl). Retrieved December 30, 2010, from www.Rijksoverheid.nl:

<http://www.Rijksoverheid.nl/ministeries/ez/organisatie/organogram/dgetm>

(www.Rijksoverheid.nl). Retrieved December 30, 2010, from www.Rijksoverheid.nl:

<http://www.Rijksoverheid.nl/ministeries/Inv/organisatie/organogram>

(www.noordzeeloket.nl). Retrieved December 30, 2010, from www.noordzeeloket.nl:
http://www.noordzeeloket.nl/overzicht/beheer_organisaties/overzicht/EZ_SODM.asp
 (www.wetruimtelijkeordening.net). Retrieved December 30, 2010, from
 www.wetruimtelijkeordening.net: <http://www.wetruimtelijkeordening.net/news.php?item.335.8>
 (www.ikcro.nl). Retrieved December 30, 2010, from www.ikcro.nl:
<http://www.ikcro.nl/php/indexvarvar.php?varvar=object&thesaurusname=ikc-thema&id=248110&concept=Ruimtelijke+ordening&soortlist=nieuws&days=7>
 (www.nogepa.nl). Retrieved December 30, 2010, from www.nogepa.nl:
<http://www.nogepa.nl/Home/OliegasinNederland/Olieengaswinningindetoekomst.aspx>
 (www.waddenzeesites.nl). Retrieved December 30, 2010, from www.waddenzeesites.nl:
<http://www.waddenzeesites.nl/asp/getecomare.asp?hrec=6645344&language=Dutch>
 (www.noordzeeloket.nl). Retrieved December 30, 2010, from www.noordzeeloket.nl:
http://www.noordzeeloket.nl/activiteiten/oppervlakte_delfstofwinning/algemeen/
 (www.rws.nl). Retrieved December 30, 2010, from www.rws.nl:
http://www.rws.nl/water/veiligheid/bescherming_tegen_het_water/veiligheidsmaatregelen/kustlijn_zorg/soorten_zandsuppleties/kustlijnzorg.aspx
 (wetten.Overheid.nl). Retrieved December 30, 2010, from wetten.Overheid.nl:
http://wetten.Overheid.nl/BWBR0002505/geldigheidsdatum_24-11-2010#HoofdstukII
 (www.noordzeeloket.nl). Retrieved December 30, 2010, from www.noordzeeloket.nl:
http://www.noordzeeloket.nl/activiteiten/oppervlakte_delfstofwinning/vergunning/
 (www.Rijksoverheid.nl). Retrieved December 30, 2010, from www.Rijksoverheid.nl:
<http://www.Rijksoverheid.nl/onderwerpen/duurzame-energie/windenergie>
 (www.rijkswaterstaat.nl). Retrieved December 30, 2010, from www.rijkswaterstaat.nl:
http://www.rijkswaterstaat.nl/images/Wet%20beheer%20rijkswaterstaatswerken_tcm174-139335.pdf
 (www.nwea.nl). Retrieved December 30, 2010, from www.nwea.nl:
<http://www.nwea.nl/nieuws/zoekgebied-offshore-wind-eigen-variant-nwea-00243>
 (www.we-at-sea.org). Retrieved December 30, 2010, from www.we-at-sea.org: <http://www.we-at-sea.org/index.php?keuze=p>
 (www.st-ab.nl). Retrieved December 30, 2010, from www.st-ab.nl: http://www.st-ab.nl/wettennr04/0399-004_Beleidsregels_inzake_de_toepassing_van_de_Wet_beheer_rijkswaterstaatswerken_op_installaties_in_de_exclusieve_economische_zone.htm
 (wetten.Overheid.nl). Retrieved December 30, 2010, from wetten.Overheid.nl:
http://wetten.Overheid.nl/BWBR0002416/geldigheidsdatum_25-11-2010#HoofdstukIII
 (www.noordzeeloket.nl). Retrieved December 30, 2010, from www.noordzeeloket.nl:
http://www.noordzeeloket.nl/activiteiten/visserij/wet_regelgeving/?compID=14_2114
 (www.defensie.nl). Retrieved December 30, 2010, from www.defensie.nl:
http://www.defensie.nl/marine/hydrografie/geodesie_en_getijden/zonegrenzen/
 (www.pvis.nl). Retrieved December 30, 2010, from www.pvis.nl:
<http://www.pvis.nl/index.php?id=248>
 www.pvis.nl. (sd). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van <http://www.pvis.nl/index.php?id=259>
 (www.Rijksoverheid.nl). Retrieved December 30, 2010, from www.Rijksoverheid.nl:
<http://www.Rijksoverheid.nl/ministeries/Inv/organisatie/organogram>

België

E-mail contact

Pirlet, H. (2011) Ph.D. student FWO.

Rapporten/artikelen

Breyne, P. (2007). West-Vlaanderen, door de zee gedreven.

Cliquet, A. (2001). De Belgische wet ter bescherming van het mariene milieu: een 'kookboek' voor een duurzaam beheer van onze Noordzee. De Grote Rede 3 , pp. 2-9.

Cliquet, A. (2007). Natura 2000 in de Belgische Noordzee: meer dan een 'papieren' bescherming? De Levende Natuur , 270-272.

Decloedt, S. (2005). De economische haalbaarheid van de Belgische visserijsector.

Dienst-Marien-Milieu. (2009). Beleidsplannen beschermde mariene gebieden in Belgische deel van de Noordzee.

Fockedeij, N. (2005). Vissen met toekomst. De Grote Ree .

Kluwer. (1998). Het staatsrecht van de landen van de Europese Unie.

Maes, F. (2005). Een zee van ruimte. *Naar een ruimtelijk structuurplan voor het duurzaam beheer van de Noordzee*. <http://www.vliz.be/projects/gaufre/pdf/b168.pdf>

Staatsblad. (2004). betreffende de voorwaarden, de geografische begrenzing en de toekenningprocedure van concessies voor de exploratie en exploitatie van de minerale en andere niet levende rijkdommen in de territoriale zee en op het continentaal plat.

Staatsblad. (1969). wet van 13 juni 1969 inzake de exploratie en exploitatie van niet-levende rijkdommen van de territoriale zee en het continentaal plat.

Maelfait, H. en K. Belpaeme (red.). 2007. Het kustkompas, indicatoren als wegwijzers voor een duurzaam kustbeheer. Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer. Oostende, 80p.

Web pagina's

(www.vliz.be). Retrieved December 30, 2010, from www.vliz.be:

<http://www.vliz.be/vmdcdata/faq/question.php?qid=741>

(www.vliz.be). Retrieved December 30, 2010, from www.vliz.be:

<http://www.vliz.be/imis/imis.php?module=institute&insid=5373>

(www.kustwacht.be). Retrieved December 30, 2010, from www.kustwacht.be:

http://www.kustwacht.be/index.php?option=com_content&task=view&id=162&Itemid=152

(economie.fgov.be). Retrieved December 30, 2010, from economie.fgov.be:

http://economie.fgov.be/nl/fod/structuur/Algemene_directies/kwaliteit_veiligheid/index.jsp

(economie.fgov.be). Retrieved December 30, 2010, from

http://economie.fgov.be/nl/consument/Energie/hernieuwbare_energieen/energiebronnen_offshore/index.jsp

(www.vliz.be). Retrieved December 30, 2010, from www.vliz.be:

<http://www.vliz.be/imis/imis.php?module=institute&insid=7138>

(www.health.belgium.be). Retrieved December 30, 2010, from

<http://www.health.belgium.be/eportal/Aboutus/ourorganisation/index.htm?fodnlang=nl>

(www.health.belgium.be). Retrieved December 30, 2010, from www.health.belgium.be:

<http://www.health.belgium.be/eportal/Aboutus/ourorganisation/index.htm>

(www.vliz.be). Retrieved December 30, 2010, from www.vliz.be:

<http://www.vliz.be/imis/imis.php?module=institute&insid=5373>

(www.mobilit.fgov.be). Retrieved December 30, 2010, from www.mobilit.fgov.be:

<http://www.mobilit.fgov.be/data/infodoc/mobbrolin.pdf>

(www.belgium.be). Retrieved December 30, 2010, from www.belgium.be:
http://www.belgium.be/nl/over_belgie/Overheid/Federale_Overheid/Federale_en_programmatorische_Overheidsdiensten/
 (www.mumm.ac.be). Retrieved December 30, 2010, from www.mumm.ac.be:
<http://www.mumm.ac.be/NL/Management/Sea-based/windmills.php>
 (www.mumm.ac.be). Retrieved December 30, 2010, from
<http://www.mumm.ac.be/EN/Management/Sea-based/sandgravel.php>
 (www.poddo.be). Retrieved December 2010, 2010, from www.poddo.be: <http://www.poddo.be/>
 (www.creg.be). Retrieved December 30, 2010, from www.creg.be:
http://www.creg.be/nl/index_nl.html
 (www.belgium.be). Retrieved December 30, 2010, from www.belgium.be:
http://www.belgium.be/nl/over_belgie/Overheid/gemeenschappen/vlaamse_gemeenschap/index.jsp
 (www2.vlaanderen.be). Retrieved December 30, 2010, from www2.vlaanderen.be:
http://www2.vlaanderen.be/bbb/nieuwe_structuur/1_structuur/beleidsraad.htm
 (www.lin.vlaanderen.be). Retrieved December 30, 2010, from www.lin.vlaanderen.be:
<http://www.lin.vlaanderen.be/wegwijsnabbb/mow/documenten/organogrammow080702.pdf>
 (www.mumm.ac.be). Retrieved December 30, 2010, from www.mumm.ac.be:
<http://www.mumm.ac.be/NL/Management/Sea-based/sandgravel.php>
 (www.creg.be). Retrieved December 30, 2010, from www.creg.be:
http://www.creg.be/nl/greenelec1_nl.html
 (economie.fgov.be). Retrieved December 30, 2010, from economie.fgov.be:
http://economie.fgov.be/nl/consument/Energie/hernieuwbare_energieen/energiebronnen_offshore/index.jsp
 (www.mumm.ac.be). Retrieved December 30, 2010, from www.mumm.ac.be:
<http://www.mumm.ac.be/NL/Management/Sea-based/windmills.php>
 (www.mumm.ac.be). Retrieved December 30, 2010, from www.mumm.ac.be:
<http://www.mumm.ac.be/NL/Management/Law/mmm.php>
 almanak.Overheid.nl. (n.d.). Retrieved December 30, 2010, from
http://almanak.Overheid.nl/64882/LNV/Programmadirectie_Natura_2000/

Verenigd Koninkrijk

Rapporten/artikelen

DECC. (2010). Offshore Oil & Gas Licensing 26th Seaward Round. Department of Enrgy and Climate Change.

DECC. (2009). Draft National Policy Statement for Renawable Energy Infrastructure.

Estate., C. (200?). Marine aggregate terminology. Opgehaald van
http://www.thecrownestate.co.uk/marine_aggregate_glossary.pdf

Government, H. (2009). UK Marine Policy Statement: A draft for consultation.

Jones, P.J.S. (2007). Fishing industry and related views on no-take marine protected area proposals in SW England. Environment & Society Research Unit

HM Government. (2009). UK Marine Policy Statement: A draft for consultation

Kluwer. (1998). Het staatsrecht van de landen van de Europese Unie.

MMO. (2009). Procedure for considering marine mineral extraction permissions.

MMO framework document. (2010) Her Majesty's goverment and the marine management organization. <http://marinemanagement.org.uk/about/documents/mmo-framework.pdf>

MSPP Consortium. (2006). Marine Spatial Planning Pilot. Final Report.

Pawson, S. W. (2005). The coastal fisheries of England and Wales, Part V: a review of their status 2005–6. CEFAS.

Rogers, S. I. (1997). A review of closed areas in the United Kingdom Exclusive Economic Zone. CEFAS.

Walker, R. (2010). Strategic Review of Offshore Wind Farm Monitoring Data Associated with FEPA Licence Conditions. Defra; CEFAS; MMO.

WWF. (2007). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van [assets.wwf.org.uk](http://assets.wwf.org.uk/assets.wwf.org.uk/downloads/mu60.pdf):
<http://assets.wwf.org.uk/downloads/mu60.pdf>

WWF. (2005). An overview of marine protected areas in the UK.

Web pagina's

(www.marbef.org). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van www.marbef.org:
http://www.marbef.org/wiki/Birds_Directive%2C_Habitats_Directive%2C_NATURA_2000
http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules/index_nl.htm

(www.cvo.wur.nl). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van www.cvo.wur.nl: <http://www.cvo.wur.nl/>

(ww2.defra.gov.uk). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van ww2.defra.gov.uk:
<http://ww2.defra.gov.uk/>

(www.decc.gov.uk). Opgeroepen op Januari 2011, 2011, van www.decc.gov.uk:
<http://www.decc.gov.uk/>

(www.direct.gov.uk). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van www.direct.gov.uk:
http://www.direct.gov.uk/en/Governmentcitizensandrights/UKgovernment/Centralgovernmentandt/monarchy/DG_073446

(www.bbc.co.uk). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van www.bbc.co.uk:
<http://www.bbc.co.uk/news/uk-england-11643118>

(pubs.usgs.gov). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van pubs.usgs.gov:
<http://pubs.usgs.gov/bul/b2211/b2211.html>

(news.bbc.co.uk). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van news.bbc.co.uk:
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/8448203.stm>

(www.decc.gov.uk). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van www.decc.gov.uk:
http://www.decc.gov.uk/en/content/cms/what_we_do/uk_supply/energy_mix/renewable/planning/plan_policy/england/england.aspx

(infrastructure.independent.gov.uk). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van infrastructure.independent.gov.uk: <http://infrastructure.independent.gov.uk/application-process/the-process/>

(marinemanagement.org.uk). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van marinemanagement.org.uk:
<http://marinemanagement.org.uk/works/minerals/index.htm>

(marinemanagement.org.uk). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van marinemanagement.org.uk:
<http://marinemanagement.org.uk/works/minerals/regulations.htm>

(www.marinet.org.uk). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van www.marinet.org.uk:
<http://www.marinet.org.uk/rocfp/defraemail09jul.html>

(ww2.defra.gov.uk). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van ww2.defra.gov.uk:
<http://ww2.defra.gov.uk/environment/marine/protect/mpa/>

(www.jncc.gov.uk). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van www.jncc.gov.uk:
<http://www.jncc.gov.uk/page-4550>

(www.parliament.uk). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van www.parliament.uk:
<http://www.parliament.uk/documents/post/postpn310.pdf>

(www.snh.org.uk). Opgeroepen op Januari 26, 2011, van www.snh.org.uk:
<http://www.snh.org.uk/publications/on-line/advisorynotes/36/36.htm>

Afkortingen

Deel Nederland

DG	:Directoraat Generaal
CEI	:Centrum voor Economische Informatievoorziening
CVO	:Centrum voor Visserij Onderzoek
EC	:Europese Commissie
EEZ	:Exclusieve Economische Zone
EL&I	:Economische zaken, Landbouw en Innovatie
I&M	:Innovatie en Milieu
EU	:Europese Unie
EZ	:Ministerie van Economische Zaken
GMB	:Geïntegreerd Maritiem Beleid
GVB	:Gemeenschappelijk Visserij Beleid
IBN 2015	:Integraal Beheerplan Noordzee 2015
IDON	:Interdepartementaal Orgaan voor de Noordzee
KRM	:Kaderrichtlijn Marien
VROM	:Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.
WOT	:Wettelijke Onderzoek Taken
Wbr	:Wet beheer rijkswaterstaatwerken
Wro	:Wet ruimtelijke ordening
LVN	:Ministerie van Landbouw Visserij en Voedselkwaliteit
V&W	:Ministerie van Verkeer en Waterstaat
M.E.R.	:Milieueffectrapport
m.e.r.	:Milieueffectrapportage
MRP	:Marien Ruimtelijke Planning
Mw	:Megawatt
NAP	:Nieuw Amsterdams Peil
NCP	:Nederlands Continentaal Plat
NDN	:Nederlandse deel van de Noordzee
RWS	:Rijkswaterstaat
Sbz	:Speciale beschermingszones
TAC	:Totale Toegestane Vangsten
UNCLOS	:United Nations Convention on the Law of the Sea
UNESCO	:United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

Deel België

BMM	:Beheerseenheid van het Mathematische Model
FOD	:Federale Overheidsdienst
GLLWS	:Gemiddelde Laag Laag Water Springlijn
ILVO	:Instituut voor Landbouw en Visserij Onderzoek
KB	:Koninklijk Besluit
KBIN	:Koninklijk Belgische Instituut voor Natuurwetenschap
MEB	:Milieu Effecten Beoordeling

POD :Programmatische Overheidsdienst

Deel Engeland

CE	:Crown Estate
BMAPA	:British Marine Aggregate Producers Association
CEFAS	:Centre for Environment, Fisheries and Aquaculture Science
CPA	:the Coastal Protection act 1949
DECC	:Department of Energy and Climate Change
DEFRA	:Department for Environment, Food and Rural Affairs
FEPA	:the Food and Environmental Protection act 1985
GV	:Government View
IPC	: Infrastructure Planning Commission
JNCC	: Joint Nature Conservation Committee
VK	:Verenigd Koninkrijk
MCZ	:Marine Conservation Zone
MMO	:Marine Management Organisation
MPA	:Marine Protected Area
MPS	:Marine Planning Statement
NDPB	:Non departmental Public Body's
NPS	:National Policy Statement
NTMPS	:No Take Marine Protected Sites
REZ	:Renewable Energy Zone
SFC	:Sea Fishery Committee
WFMA	:Wider Fisheries Management Approaches